

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

VERNEPLAN FOR ROHKUNBORRI NASJONALPARK I BARDU KOMMUNE, TROMS FYLKE

1. FORSLAG

Miljøverndepartementet legger med dette fram forslag til Rohkunborri nasjonalpark i Bardu kommune i Troms fylke. Verneforslaget omfatter et område på ca. 571,0 km².

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Den foreslåtte nasjonalparken utgjør et større, egenartet og vakkert naturområde, som i det vesentlige er fritt for tekniske inngrep og med stor variasjonsbredde av naturtyper og landskap og vil på den måten sikre en variert fjellnatur i indre Troms for framtida. Dette innebærer bl.a. naturtyper som botanisk sett er svært rike. Nasjonalparken skal bidra til bevaringsmålene i § 33 bl.a. bokstavene a, c, d, e og g i naturmangfoldloven. På denne bakgrunn foreslås dette særegne nordnorske skog- og fjellandskapet etablert som nasjonalpark i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 34 og 77, jf §§ 35 og 62.

Vern av den foreslåtte nasjonalparken vil bidra til å oppfylle nasjonale mål og følge opp internasjonale konvensjoner/avtaler i

- St. meld. nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområde i Norge*,
- Prop 1 S 1 (2009-2010) for Miljøverndepartementet og
- Verdens naturvernunion (IUCN) og Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD),

jf. naturmangfoldloven § 46, 1. ledd, innenfor rammen av ILO-konvensjonen nr. 169 og FNs urfolkserklæring, art. 26.

Verneområdet skal bidra til å oppfylle nasjonale mål som bl.a. *"Eit representativt utval av norsk natur skal vernast for kommande generasjoner"* og *"Halde oppe eller byggje opp att truga arter til livskraftige nivå"* jf. Prop 1 S 1 (2009-2010) for Miljøverndepartementet. Vernet sikrer inngrepsfrie naturområder i Troms, bevaring av det samiske naturgrunnlaget og sikrer flere svært viktige naturtyper og flere rødlistearter¹. Vernet bidrar videre til å oppnå internasjonale mål om at over 15 % av det norske fastlandsarealet vil være vernet etter naturvernloven og naturmangfoldloven. Vernet bidrar videre til CBD sine mål om bl.a. å integrere system av verneområder, jf at Rohkunborri nasjonalpark grenser bl.a. opp mot Vadvetjåkka nasjonalpark på svensk side.

---

¹ Artdatabankens liste over arter som står i fare for å dø ut fra norsk natur blir kalt truede arter. Norsk rødliste er en vurdering av truede arters risiko for utdøing.

1.2 *Naturmangfoldloven kapittel II*

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal således inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven. Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies. Staten er grunneier i verneområdet og prinsippene i §§ 8-12 gjelder da for den konkrete eiendomsforvaltningen, herunder for skjøtsel.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Miljøverndepartementet vil her anføre:

Kunnskapsgrunnlaget om naturforholdene i Rohkunborri er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger. Det vises her til Fylkesmannen i Troms sin tilrådning 30. januar 2009. For en nærmere beskrivelse av naturmangfoldet i området vises det til kapittel 1.3 nedenfor, samt til *Forslag til Nasjonalpark i Bardu* datert mars 2008, Høringsdokument og konsekvensutredninger, kapittel 2 hvor det er gitt en nærmere beskrivelse av naturmangfoldet.

Departementet har videre vurdert verneplanens effekt på nevnte naturverdier. For en beskrivelse av virksomhet som pr. i dag foregår i verneområdene vises det til punkt 1.5 nedenfor. Vernebestemmelsene åpner for at en rekke av disse virksomhetene kan fortsette. For en del aktiviteter vil det gjelde ulik grad av restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra den kunnskapen vi har om artene i området vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriften vil kunne videreføres i nasjonalparken med liten grad av sannsynlighet ha noen særlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene.

Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i områdene. Departementet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Departementet anser at den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og anser at kunnskapsgrunnlaget i 8 er oppfylt.

På denne bakgrunn er det departementets vurdering at det foreligger nok kunnskap om effekten av fredningen slik at føre-var-prinsippet ikke får særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Gjennom forvaltningsplanen vil aktiviteter og virksomheter som kan tillates i området bli nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriften, og regulering av den enkelte virksomhet og aktivitet vil kunne vurderes i forhold til samlet belastning i verneområdene.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom vernet legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området, og at de godkjente tiltakene ikke vil ha vesentlig negativ effekt på naturtyper, arter eller økosystem. Når det gjelder § 12 er det særlig lokaliseringalternativer som er aktuelt, bl.a. i forbindelse med tillatelser og dispensasjoner til traseer for motorferdsel og for lokaliseringer ved tillatelser til bygninger og anlegg.

1.3 Verneverdier

Nasjonalparken omfatter et stort naturområde med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråorheggeskoger, urskogspreget bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelig dyre- og plantesamfunn samt alpine naturtyper med canyon i Sør-dalen. De viktigste naturverdiene er knyttet til rike løvskoger, kalkrik fjellvegetasjon og viktige leveområder for planter og dyr. Det er kartlagt 35 rødlistearter². Den dypt nedskårde Sør-dalskløfta er i tillegg et illustrerende naturelement som viser områdets avsmeltingshistorie, og et naturhistorisk viktig dokument over dreneringens betydning for landskapsformingen lokalt. Sammenbindingen med Vadvetjåkka nasjonalpark styrker verdien av verneområdet.

Det er både automatisk fredete og nyere tids kulturminner og kulturmiljøer innenfor det foreslåtte verneområdet og som vurderes samlet sett å være av stor verdi, både regionalt og

---

² Kartleggingen er skjedd innenfor utredningsområdet for KU-undersøkelsen og supplert med oppdatert informasjon fra Artskart. Listen er oppdatert i henhold til den fremlagte rødlisten for 2010.

De 35 artene plassert under de 4 rødlistekategoriene:

- **Kritisk truet** – CR (*Critically endangered*): En art er kritisk truet når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for kritisk truet er oppfylt. Arten har da ekstremt høy risiko for utdøing:
Pattedyr: Fjellrev.
Fugl: Dverggås.
- **Sterkt truet** – EN (*Endangered*): En art er sterkt truet når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for sterkt truet er oppfylt. Arten har da svært høy risiko for utdøing:
Pattedyr: Jerv og Bjørn.
Fugl: Hubro og Snøugle.
- **Sårbar** – VU (*Vulnerable*): En art er sårbar når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for sårbar er oppfylt. Arten har da høy risiko for utdøing:
Pattedyr: Gaupe og Oter.
Fugl: Myrhauk, Brushane, Bergand og Sædgås.
Karplanter: Lappstarr og Snøgras.
- **Nær truet** – NT (*Near threatened*): En art er nær truet når den ikke tilfredsstillende noen av kriteriene for CR, EN eller VU, men er nære ved å tilfredsstillende noen av disse kriteriene nå, eller i nær framtid:
Fugl: Jaktfalk, Fjellvåk, Stiertand, Sjørre, Bergirisk, Storlom, Hønehauk.
Karplanter: Brannmyrklegg, Dvergsyre, Fjellnøkleblom, Grannsildre, Grynssildre, Gullrublom, Hengepiggefrø, Høyfjellsveronika (som underart Veronica alpina ssp. pumila), Lapprublom, Lodnemyrklegg, Småsoete, Snøsoleie, Svartbakkestjerne, Tuerapp.

nasjonalt. Verdien er særlig knyttet til kulturminner og kulturmiljø knyttet til jakt- / fangst og tidlige reindriftssamfunn fra yngre steinalder/tidlig metalltid, herunder eldre samisk historie, samt nyere reindriftsformer.

1.4 Trusler mot verneverdiene

Eventuelle inngrep som kan fragmentere det inngrepsfrie naturområdet vil være en trussel mot verneverdiene. Det samme gjelder aktiviteter og tiltak i områder med høy biologisk verdi, særlig m.h.t. rødlistearter, som f.eks. nye bygninger, anlegg, vegbygging, skogsdrift og økt motorisert ferdsel.

1.5 Nærings- og brukerinteresser

1.5.1 Reindrift

Reindrift er den viktigste næringen i området og berører både svensk og norsk reindrift. Den svenske samebyen Talma har rett til sommerbeite i området i henhold til lov av 9. juni 1972 nr. 31, jf. forskrift av 21. juni 2005 nr. 717. Ellers i året kan området brukes av norsk reindrift. Disse bestemmelser gjelder inntil en ny konvensjon er trådt i kraft, jf. lovens § 1 første ledd. En ny konvensjon er framforhandlet, men den er ennå ikke ratifisert. Ikrafttredelse av en ny konvensjon vil ventelig finne sted i 2011. Etter en ny konvensjon vil Talma sameby alene disponere område Duoddoras. Dette området utgjør store deler av den foreslåtte nasjonalparken, men også norsk reindrift vil ha beiteområder innenfor nasjonalparken.

Når det gjelder grenseoverskridende reindrift og en ny konvensjon, vises det til § 48 i områdeprotokollen som har slik ordlyd: ”*Om en nasjonal myndighet i det ene landet, innen konvensjonen om grenseoverskridende reindrift har trådt i kraft, har tillatt et tiltak som i vesentlig grad kan vanskeliggjøre reindriften i et beiteområde i henhold til denne protokoll, skal det landet se til at behovet for reinbeite sikres for berørt reinbeitedistrikt eller sameby fra det andre landet.*”

De norske reinbeitedistriktene Gielas og Hjertind/Altevatn/Fagerfjell har rett til å drive reindrift innenfor den planlagte nasjonalparken.

Talma sameby bestrider at sistnevnte reinbeitedistrikt har en slik rett og viser her til utmarkskommisjonen for Nordland og Troms, sak nr. 1/1992: Snøhetta/Rubben. Dom avsagt 14. april 1994.

Det vises for øvrig til Talma sameby sin fremstilling under kap. 1.6.

1.5.2 Jordbruk

Det er ingen gårdsbruk innenfor planområdet. Tre gårdsbruk i øvre Salangsdalen har storfé og ett bruk har geit på beite innenfor den foreslåtte nasjonalparken. Det er aktuelt å gjenoppta dyreholdet på gårdene i området som grenser til forslaget til nasjonalpark i Sjørdalen og Isdalen, og da vil det være aktuelt å ta i bruk beiteområder også i denne delen av planområdet.

1.5.3 Skogbruk

Det står totalt 56 529 kubikkmeter skog innenfor planområdet. Totalt skogareal er 70 354 dekar, hvorav 11 960 dekar er produktiv skog på lav bonitet og 1 407 dekar er produktiv skog på middels bonitet. Det er 56 987 dekar uproduktiv skog. Det drives ikke skogsdrift innenfor det foreslåtte verneområdet. Dette skyldes at skogen ikke er drivverdig i dag. Det tas imidlertid ut noe ved til hytter i området.

1.5.4 Friluftsliv/reiseliv

Området er generelt viktig for enkelt friluftsliv, jakt og fiske. Fritidsfiske er kvantitativt den viktigste friluftslivsaktiviteten. Spesielt de mange vatna langs Altevatnet og videre i de østlige delene av den foreslåtte nasjonalparken, er viktige for fritidsfiske. På Geavdnjajávri og Earta-bealjávri foregår det også et intenst isfiske om våren. Til disse vatna kommer fiskerne (tradisjonelt sett) fra snøskuterparkeringa ved Altevatn og går deretter over Røkskaret, eller de kjører snøskuter på dispensasjon over Bihppáš til Eartabeal og Geavdnjajávri.

Det er en økende aktivitet i bruken av planområdet og tilgrensende områder i forbindelse med reiselivsoperatører som baserer seg på naturbasert reiseliv.

Det viktigste utgangspunktet for turer i den østlige delen er vegenden i Sjørdalen. Et annet viktig utgangspunkt for friluftsliv i området er Altevassenden. Her er det ca 200 hytter. I tillegg kommer turfolket kjørende fra bygda eller fra campingvogner på caravanplassen nedenfor demningen i Altevatnet.

Bardu kommune planlegger et konsept med tilrettelegging spesielt for barn for å gi økt kunnskap om natur, forståelse for naturvern og inspirere barn til å komme seg mer ut i naturen. Konseptet "Barnas nasjonalpark" er planlagt i tilknytning til dyreparken Polar Zoo som er en veletablert attraksjon med særlig fokus på store rovdyr. Polar Zoo ligger ved E 6 og har 25 000 besøkende hvert år. Konseptet består av et opplevelsessenter og tilbud om friluftaktiviteter og naturopplevelser. Barnas nasjonalpark vil også fungere som et informasjonsenter for nasjonalparken og vise til turstier til nasjonalparken som en mulighet for å oppleve natur.

Miljøverndepartementet vil påpeke at dette konseptet ikke har direkte tilknytning til spørsmålet om etablering av nasjonalparken, men kan være et interessant supplement i arbeidet med å tilrettelegge for friluftsbruk og naturopplevelser for barn og unge og hvor nasjonalparken kan bidra til å sikre grunnlaget for slik aktivitet i området.

1.5.5 Kulturminner

Områdets kulturhistorie er tilknyttet bosetting og virksomhet fra slutten av eldre steinalder frem til og med i dag. Det er en rekke forskjellige automatisk fredete og nyere tids kulturminner og kulturmiljøer innenfor det foreslåtte verneområdet.

1.5.6 Forsvaret

Utenlandske styrker benytter utredningsområdet "Alliert treningssenter Nord" (ATS/N). Det er svært viktig for NATO-styrkene å kunne benytte de best egnede treningsområder for de styrkene som skal øve i Norge. ATS/N er et såkalt "Centre of excellence". Det er relativt liten aktivitet gjennom ATS/N i utredningsområdet, og et vern vil ikke medføre negative konsekvenser for dem.

1.5.7 Samferdsel

Det er ingen infrastruktur for motorisert samferdsel inne i selve verneområdet. Riksveg 847 går til Innset ved Altevatnet, og vil være innfallsporten til de østre delene av verneforslaget. En annen innfallsport er via kommunal veg i Sjørdalen som ender ved en snuplass ved Sjørmø, og som vil være et hovedutgangspunkt for turer inn Sjørdalen. Fra Sjørmø går det en traktorveg sørover inn mot den foreslåtte grensa for nasjonalparken. I vest går fylkesveg 161 inn til Budalen, som er et utgangspunkt for turer i den vestre del av området.

1.5.8 Energiforsyning

Det er ikke kraftlinjer eller tilsvarende energiinstallasjoner i den forslåtte nasjonalparken. Det foreligger heller ingen konkrete planer om utnyttelse av vassdrag til kraftproduksjon, vindkraft eller utbygging av kraftlinjer innenfor plangrensen. Tre vassdrag innenfor planområdet (Barduelva, Sjørdalselva og Salangselva) er allerede vernet mot kraftutbygging.

1.6 Nærmere om Talma sameby og deres syn på egen bruk og rettigheter i området.

Som omtalt under pkt. 1.4 har Talma sameby i Sverige har særskilte interesser i området, også sett ut fra et urfolksperspektiv. Talmasamenes spesielle stilling i området er grunnlaget for at de er gitt anledning til å synliggjøre sin sak i grunnlagsmaterialet for denne vernesaken, gjennom å få legge fram sin egen framstilling og dokumentasjon av sin bruk og sitt syn på rettighetsspørsmålet i området. Talma sameby uttaler:

1.6.1 "Arkeologiske funn, kulturminner og boplasser

Innenfor verneområdet finnes det mer enn 1000 samiske kulturminner som stammer fra forfedrene til de som i dag utgjør Talma sameby. Lengst sør i Sjørdalen, ved Bolnovuoddu, ligger et av de mest omfattende fangstsystemer i Sverige og Norge, (Manker 1960). Dette systemet inneholder mer enn 200 groper i ulike system, og like ved er det også registrert hellige steder, offerplasser og boplasser. Et annet stort fangstanlegg med mer enn 110 groper ligger ved Ostu, ca 2 km utenfor verneområdet. Det er foretatt 8 C¹⁴-dateringer fra gropene, som tidsmessig strekker seg fra yngre steinalder til 1600-tallet, (Klaussen 2008). Det er registrert 5 løsfunn av samiske pilspisser i området. Samiske boplasser kan dateres fra år 400 f.kr. og framover, (Sommerseth 2009). Sør for Noaidon er det et gammelt steingjerde som ble brukt til kalvemerking. Det finnes en rekke samiske boplasser langs Altevattn, i Havgavuopmi og ved Geavdnjajávri. Det store omfanget av kulturminner fra 4000 år og frem til i dag vitner om en kontinuerlig samisk kultur i området utøvd av Talma sameby og deres forfedre. Norske samer fra Kautokeino, (Gielas reinbeitedistrikt) har brukt området vest for Sjørdalen siden 1964.

1.6.2 Lapps katteland

Tingearre-siidaen er den tidligere betegnelsen på samene som benyttet områdene fra Torne-dalen, Jukkasjärvi, Altevattn til norskekysten. (Saarivuoma og Talma samebyer i dag). I 1548 er Tingearre identifisert i det svenske skattematerialet, omtalt som skatteträsk (Ruong 1937, Päiviö 2001). Innsjøene hadde en viktig betydning for retten til fiske på 1500 og 1600-tallet. Tingearre knyttes direkte til fiskerettigheter i Alddesjávri (Altevattn), Leainesjávri (Leina-vattn) og Duortnosjávri (Torneträsk), og ble skattelagt av den svenske stat. Fram til begynnelsen av 1900-tallet var Norr- og Västerbotten inndelt i skatteland. Gjennom disse 300 årene ble samenes eiendomsrett til landområder slått fast i rettssystemet og ble skattelagt for deres eiendom av den svenske stat, på lik linje med bondeskatten (Lundmark 2006). Talmas forfedre i Tingearre-siidaen ble skattelagt av den svenske stat for sin eiendomsrett til verneområdet. I 1886 begynte man å utnytte beitet kollektivt i lappbyene ved felleslappeloven. Dette viser at den enkelte same hadde en privat eksklusiv rett til fiske og ble derfor skattelagt for denne retten. Dette understreker Talmas historiske privatrettslige rettigheter i verneområdet.

1.6.3 Religion

Innenfor verneområdet finnes en rekke samiske offerplasser. Noen av disse plassene er kartlagt og registrert. En stor offerstein og gjenstander som har blitt ofret ved fangstanlegget i Sjørdalen ble fjernet i 1908. Flere andre er ødelagt. Mynter helt tilbake fra 800-tallet og diverse redskaper er fjernet fra flere offerplasser og andre hellige steder. Offerplassene er hellige

og skal respekteres. Talma sameby motsetter seg kartlegging og registrering av offerplasser. Et mangfold av samiske navn med religiøs betydning i området vitner om respekt for naturen. Prinsippet om å overlevere naturen uforstyrret til kommende generasjoner har alltid stått sentralt i samenes religion. Naturmangfoldloven § 34 sier; ”I forskriften angis verneområdets formål, herunder hvilke natur- og kulturverdier vernet skal ivareta.” Følgende bør inngå i formålet: Vernet skal ivareta samiske kulturminner, samisk kulturutøvelse og det samiske naturgrunnlaget gjennom Talma samebys forvaltning.

1.6.4 Rettigheter til området

Som nevnt ovenfor er det ingen tvil om sedvaneretten som Talma har opparbeidet seg gjennom flere årtuseners bruk av området. De siste utgravningene av Hans Petter Blankholm foretatt ved Leinavatnet, 1. juli 2010, avdekker to samiske boplasser fra ca 400 år f.kr. Siden Norge har ratifisert ILO-konvensjon 169, må alle politiske prosesser i tilknytning til vernet, ha som utgangspunkt at Talma har ut fra all tids bruk og historisk sedvane hatt bruksretten til jakt fiske og reindrift i området. Denne retten ble stadfestet i Lappekodisillen i 1751 og i Felleslappeloven i 1886, som var en felles norsk/svensk reindriftslov. Ved Karlstadkonvensjonen ble Lappekodisillen bekreftet som en traktat som ikke kan sies opp ensidig av en av statene.

I 1919 ble den første reinbeitekonvensjonen undertegnet av statene. Konvensjonen fratok Talma store deler av sitt tidligere beiteland ut mot kysten av Troms og nordre Nordland. Denne konvensjonen var gyldig fram til 1961, da den ble sagt opp av Norge. I stortingsproposisjon 136 fra 1963, kan man lese at man fra norsk side regnet med at grenseoverskridende reindrift ville være avvirket i løpet av 10 år. Staten hadde en klar målsetning om å stenge grensene for svensk rein. Parallelt med dette, fra 1964 og utover, flyttet staten mange norske reindriftsutøvere fra Kautokeino til Troms, for å drive reindrift på svensksamenes sedvane-marker.

Den neste reinbeitekonvensjonen kom i 1972 var svært dramatisk for svensk-samisk reindrift og kulturutøvelse. Talma samebys beiteland i Norge ble redusert med ca 75 %. Midt i denne perioden vant Talma og Saarivuoma over staten i Høyesterett. Altevannsdømmen II fra 1968, ga samebyene og deres ”husbønder” medhold i kravet om erstatning for tapt fiske og reinbeite. Landbruksdepartementet krevde på vegne av norske samer lik erstatning, men retten slår fast at norske samer ikke har utøvet noen bruk av betydning i Altevannstrakten. Altevannsdømmen I fra 1962 ga ikke norske bønder fra Bardu medhold i kravet om erstatning for tapt fiske. Argumentasjonen i dommene bygger på historisk sedvane og Lappekodisillen. Høyesterett stadfester at Talma og Saarivuomas medlemmer har privatrettslige rettigheter til området. Det er en gåte hvordan den norske stat kunne frata samer fra Talma svært store landområder ved 1972-konvensjonen, uten å vektlegge den privatrettslige eiendomsretten de ble tilkjent ved Altevannsdømmen. Det ble ikke gitt noen form for erstatning, noe som er et brudd på folkeretten vedtatt i FN i 1966. 1972-konvensjonen var gyldig med forlenging fram til 1. mai 2005. Etter dette er kun Lappekodisillen som er gjeldende mellomstatlige avtale for grenseoverskridende reindrift.

1.6.5 Forvaltning

Talma sameby og deres forfedre har gjennom alle år forvaltet det foreslåtte verneområdet med bakgrunn i bærekraftig utvikling. Samebyen har i dag strenge regler for motorisert ferdsel for samebyens medlemmer. Samebyen er også sterkt opptatt av miljøet, spesielt med henblikk på forsøpling og forurensing.

Samene har siden koloniseringen av Bardu i 1791 hatt samarbeid med bygdefolket. Dette kommer spesielt til syne gjennom ”verdde”-systemet, som best kan forklares som gjenytelser og samarbeid basert på tillitt mellom fastboende og samer. Eksempelvis fikk sørdalinger tillatelse av samene til å jakte og fiske i altevasstraktene, mot gjenytelser som at samenes geiter

fikk overvintre i fjøs i Sjørdalen. Det finnes en rekke historiske eksempler på ”verdde”, der de svenske samene forvalter landområdene i indre Troms. Tilsvarende system finner vi i vinterbeiteområdene i Tornedalen. Også i dag samarbeider samer fra Talma med bygdefolk, lag og foreninger i Bardu.

FNs urfolkerklæring artikkel 3 bekrefter at urfolk har rett til å bestemme over egen utvikling. Dette konkretiseres gjennom artikkel 26 som sier at urfolk har rett til å eie, bruke, utvikle og kontrollere landområder og ressurser som de besitter på grunnlag av tradisjonell besittelse eller bruk. Erklæringen som ble vedtatt i 2007 kan ikke tolkes på andre måter enn at samene skal forvalte sine tradisjonelle samiske områder etter historisk sedvane og all tids bruk.

Norge har ratifisert internasjonale avtaler om menneskelig forvaltning av natur (Hovi og Underdal, 2008). Forvaltning skal foregå etter Malawi-prinsippene med systemøkologisk forvaltning og Naturmangfoldloven bygger på disse prinsippene (Sande, 2010). Intensjonen med prinsippene er desentralisert forvaltning på lavest mulig nivå og et helhetlig vern av hele økosystemers struktur og funksjoner. Hele økosystemet til Rohkunborri nasjonalpark vil være Duoddaras som er landområdet mellom Altevattn og Torneträsk. Økosystemet avgrenses ikke av riksgrensen. Dette området har Talma sameby forvaltet i all tid, og vil også for fremtiden være den beste helhetlige forvalter av dette økosystemet.”

1.6.6 Nasjonalparkforvaltning

Talma sameby sin merknad her er tatt inn under pkt. 6.4.2.

Miljøverndepartementet vil bemerke at i den utstrekning det er nødvendig å knytte merknader til de synspunkter som Talma sameby har fremført for øvrig under pkt. 1.6.1 - 5, vil dette bli gjort under de enkelte sakspunktene nedenfor.

2 SAKSBEHANDLING

2.1 Bakgrunn

Bakgrunn for arbeidet med etablering av en nasjonalpark i Bardu er NOU 1986:13 ”Ny landsplan for nasjonalparker”, St.meld.nr. 62 (1991-92) ”Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge” og Innst. S. nr. 124 (1992-93) med samme navn.

2.2 Saksgang

Fylkesmannen i Troms meldte oppstart om planarbeidet med Sjørdalen – Isdalen nasjonalpark 3. juni 2004 og etablerte en arbeidsgruppe med representanter fra Bardu kommune, Troms fylkeskommune, Statskog, Talma sameby og berørte grunneier- og utmarkslag som grenser til verneforslaget. Denne arbeidsgruppa har gitt råd til Fylkesmannen under planarbeidet fram til høringen.

I forbindelse med melding om oppstart, anmodet Bardu kommune Fylkesmannen om å utrede et større område som nasjonalpark, der fjellområdene i øst med Salvasskardet, Stordalen og den store innsjøen Geavdnjajávri ble inkludert i planarbeidet. Dette ble imøtekommet, og planområdet ble da så stort at det utløste krav om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven.

Høringsdokumentet med verneforslag og konsekvensutredninger ble sendt på lokal og sentral høring 29. april 2008. Det ble hørt på to ulike avgrensninger.

Fylkesmannen sendte sin tilråding til Direktoratet for naturforvaltning 30. januar 2009.

Direktoratet for naturforvaltning har konsultert Sametinget, Altevatnet og Gielas reinbeitedistrikter, samt Talma sameby 28. og 29. september 2009.

Miljøverndepartementet har hatt møter med Talma sameby 25. mars 2010 i Kiruna og senere i Miljøverndepartementet 14. juni og 25. -26. november 2010. På møtet i Kiruna deltok også repr. fra Sametinget, Direktoratet for naturforvaltning og Fylkesmannen i Troms. Departementet har også hatt møter med Bardu kommune 25. mai og 14. desember 2010.

Verneforslaget ble sendt på foreleggelse til berørte departementer den 10. mai 2010 og til Sametinget. I henhold til "Prosedyrer for konsultasjoner mellom statelige myndigheter og Sametinget" av 11.05.05 har Miljøverndepartementet under sluttbehandlingen hatt konsultasjoner med Sametinget 24. september 2010. Det er oppnådd enighet mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om utforming av verneforslaget.

2.3 Forholdet til konsekvensutredninger

2.3.1 Utredningsprogrammet

Konsekvensutredningsprogram ble sendt på høring 21. januar 2005, og fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning 7. juli 2005. Fylkesmannen i Troms gjennomførte konsekvensutredninger for verneverdier og brukerinteresser sommer og høst 2005.

Konsekvensutredningene er gjennomført for å vurdere hvilke virkninger vernet vil kunne få for ulike samfunnsinteresser. Konsekvensene er vurdert på grunnlag av to alternative avgrensninger. I tillegg ble dagens situasjon med påregnelig utvikling uten vern, utredet. Det ble gjennomført konsekvensutredninger for følgende tema; landskap, naturmiljø, kulturhistorie, landbruk, reindrift, kraftressurser, reiseliv og miljøbasert næringsutvikling, friluftsliv og utnyttelse av jakt og fiske, Forsvaret og samferdsel.

2.3.2 Merknader til konsekvensutredningene

Det kom inn få merknader til konsekvensutredningene under høringen.

Bardu kommune påpeker at beregninger av kostnader for nye løsninger med hensyn til parkering i Sjørdalen er urealistisk høye.

Statskog påpeker at ringvirkninger for tilgrensende områder ikke er tilstrekkelig vurdert. Det hadde vært ønskelig med en bredere gjennomgang av hvordan områder utenfor verneforslaget møter økt press fra næringsaktører.

Talma sameby sier at konsekvensutredningen ikke har sett på Talmas bruksrett med juridisk terminologi og rettshistorisk synsvinkel. Det etterlyses en rettshistorisk utredning av området.

Fylkesmannen i Troms mener at kostnadene som ble beregnet i konsekvensutredningen for løsning med veg og parkering i Sjørdalen, er for høye. Fylkesmannen mener det er aktuelt med en rimeligere løsning og peker på at tilrettelegging i innfallsporene er viktig for å lykkes med en nasjonalpark.

Det var ikke et krav i konsekvensutredningsprogrammet at områder og samiske bruksrett utenfor grensa til den foreslåtte nasjonalparken skulle konsekvensutredes. Fylkesmannen vurderer det slik at konsekvensutredningene kan godkjennes.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det i fastsettelse av konsekvensutredningsprogram, stilles krav om at reindriftnas bruk av planområdet og behov for nye anlegg skal beskrives. Utredningen skal belyse konsekvensene ved de ulike grensealternativene, i tillegg til å

foreslå avbøtende tiltak for de negative konsekvensene, eksempel som følge av økt ferdsel. Direktoratet for naturforvaltning finner at de krav konsekvensutredningsprogrammet oppstiller er tilfredsstillende utredet i samsvar med programmet.

Miljøverndepartementet viser til at verneplanen er utredet i forhold til gjeldende lovverk, samt at ulike interesser er blitt belyst og vurdert gjennom både konsekvensutredningen og høringen. Det er ikke avdekket konsekvenser som krever ytterligere utredninger av samfunnsinteresser, som for eksempel næringsvirksomhet, i samsvar med Utredningsinstruksen pkt 3.2.2. Miljøverndepartementet anser derfor at utredningsplikten er oppfylt. Avveiningen mellom bruk og vern har ført til endringer i vernebestemmelser og avgrensning, og således er verneforslaget tilpasset bl.a. næringsinteresser og samiske interesser.

2.4 Områdenes planstatus

2.4.1 Kommuneplaner

I kommuneplanen fra 1995 har hele planområdet status som landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område). Ellers er det byggeforbud over tregrensen i ytre del av utredningsområdet (nærmest Setermoen) og totalt byggeforbud i indre del i arealdelen av Bardu kommunes kommuneplan.

3 VIKTIGE ENDRINGER UNDER VERNEPLANPROSESSEN

3.1 Arealomfang

Arealet som ble konsekvensutredet for vern var 660 km². Det ble hørt på to ulike alternativer for avgrensninger. Alternativ 1 (253 km²) omfatter indre deler av Sjødalen og Isdalen og fjellområdene mot svenskegrensa østover til Čoardajávrit. Alternativ 2 (571 km²) er det planforslaget der forslaget til nasjonalpark er utvidet østover og inkluderer fjellmassivet Rohkunborri – Bihhpáš og Stordalen, og den store innsjøen Geavdnjajávri og Eartebealjávri.

På bakgrunn av høringen er forslaget som nå foreligger totalt 571km², tilsvarende alternativ 2. Det vises for øvrig til kapittel 7.1.

3.2 Verneform

Miljøverndepartementet vil bemerke at planen som ble sendt på høring omfatter Rohkunborri nasjonalpark. Det har ikke kommet forslag om bruk av andre vernekategorier etter kap. V i naturmangfoldloven. Talma sameby har for sitt vedkommende bedt om at området sikres alternativt tilsvarende verdensarvområdet Lapponia på svensk side. Departementet mener at dette er en svakere sikringsform og alene ikke gir tilstrekkelige juridiske muligheter for å sikre viktige naturverdier slik nasjonalparkvern etter naturmangfoldloven åpner adgang til.

3.3 Forskriftene

Det er foretatt noen endringer i forskriften til det foreslåtte verneområdet etter høringsrunden. I § 3 pkt 1.1 er det i oppstillingen tatt inn ”fjerning eller ødeleggelse av inventar i grotter”. Direktoratet for naturforvaltning støtter denne endringen.

I forbindelse med grensemerking av området vil det bli utarbeidet et jordskiftekart. Direktoratet tilrår at det skal gå fram av forskriften at dette kartet på samme måte som vernekartet skal oppbevares hos Bardu kommune, Fylkesmannen i Troms, Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet.

I tillegg tilrå direktoratet at det i § 3 pkt 1.3 tas inn et punkt om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til opplag av båt og et punkt om utbedring av kjørespor. I tillegg tilrå Direktoratet for naturforvaltning at det tas inn et punkt om at det kan gis tillatelse til prøveboring og etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster med uttakssted utenfor verneområdet. Direktoratet tilrå også at hele § 3 pkt 2.4 om regulering av beite tas ut av utkastet til forskrift.

Direktoratet tilrå ellers noen endringer i verneforskriften for å tilpasse forskriften i henhold til ny naturmangfoldlov, og for at den skal være oppdatert i samsvar med gjeldende forskriftsmal for nasjonalparker. Disse endringene anses å være av en slik karakter at det ikke endrer restriksjonsnivået i forskriften.

Miljøverndepartementet viser til de møtene som er gjennomført med bl.a. Sametinget og Talma sameby. Disse konsultasjonene har ført til en rekke endringer både i utformingen av forskriften, men også i utformingen av foredraget til kgl.res. for å imøtekomme hensynet til samiske interesser og Talma sameby sin bruk av området. Det er bl.a. tatt inn en egen bestemmelse i forskriften som regulerer bruken av luftfartøy eller barmarkskjøretøy for reindriften til Talma sameby, jf § 3, pkt. 6.3.i). Det vises her til pkt. 7.4.6. Departementet legger videre til grunn at jordskiftekartet også skal oppbevares i Talma sameby, etter anmodning fra Talma sameby.

4 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Direktoratet for naturforvaltning har myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdet. Direktoratet vil peke på at omfanget av vern i dette området medfører behov for forvaltningstiltak inkludert tilrettelegging, informasjon samt en styrking av oppsyns-, overvåkings- og skjøtselsaktivitet. Fylkesmannen har konsulert Sametinget 17. mars 2010 om mandat og sammensetning av et arbeidsutvalg som skal utarbeide utkast til forvaltningsplan for nasjonalparken.

Miljøverndepartementet uttaler at utgifter til erstatninger og gjennomføring av erstatningsprosessen samt merking og oppsetting av skilt er dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1427 post 34. Den årlige budsjettmessige oppfølgingen av utarbeiding av forvaltningsplan og etablering av oppsyn og skjøtsel vil være avhengig av den økonomiske utviklingen og budsjettsituasjonen. Det vises for øvrig til kap. 6.4 for videre drøfting av forvaltningsmodell, forvaltning/forvaltningsplan, rådgivende utvalg og oppsyn.

5 HØRING AV VERNEFORSLAGET

Fylkesmannen har mottatt 29 høringsuttalelser.

I tillegg til berørte grunneiere, rettighetshavere, lokale/regionale lag og foreninger, kommuner, fylkeskommunen og andre fylkesinstanser, har følgende organisasjoner og instanser hatt planen til uttalelse:

Sametinget, Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm. Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog,

Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norsk Industri, NHO Reiseliv, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Villreinrådet i Norge, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Statens navnekonsept for norske stedsnavn i Nord-Norge, Reindriftsforvaltningen, Navnekonsepttjenesten for samiske stedsnavn, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norsk grotteforbund og Statens vegvesen.

Høringsuttalelsene blir nærmere omtalt og vurdert i kap. 6 og 7.

6 MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

6.1 Generelle merknader til verneforslaget

Fylkestinget, Bardu kommune, Midt-Troms friluftsråd, en grunneier, Villmarkstur, Bardu Jeger- og Fiskeforening, Statskog, Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO), Norges Jeger- og Fiskerforbund er positive til at det etableres en nasjonalpark.

En grunneier i Sjørdalen, Bardu Høyre, Bardu grunneierlag, Hinnøy og omegn sameforening (IBSS/NSR), Talma sameby og Troms Reindriftsamers Fylkeslag er negative til at det etableres nasjonalpark.

Bardu Høyre støtter ikke forslaget om nasjonalpark. De mener at Bardu kommune forvalter villmarksområdene på en måte som sikrer en variert fjellnatur i indre Troms. Med en god arealplan vil disse områdene kunne bli ivaretatt for fremtidige generasjoner.

Bardu Jeger- og Fiskeforening støtter forslaget til nasjonalpark fordi et stort område i kommunen blir sikret bedre som jakt- og friluftsområde for framtiden.

Bardu grunneierlag ønsker ikke en nasjonalpark i området. De er redde for at en nasjonalpark vil føre til økt press og forsøpling av privat grunn i Sjørdalen som blir den eneste adkomstvegen til denne delen av nasjonalparken.

IBSS/NSR er i utgangspunktet positivt innstilt til nasjonalparker fordi disse beskytter reindriftens arealer fra forstyrrelser og ødeleggende inngrep. De mener skissen til forvaltningsplan avspeiler at reindrift sidestilles med nyere tids rekreasjon med forurensende og støyende midler, som er til ulempe for reindriften. Høringsdokumentet legger føringer for rettighetsspørsmål som ikke er utredet i dokumentet, og dette anses som etisk og juridisk tvilsomt og sår tvil om en nasjonalpark vil ta nødvendige hensyn til de behov reindriften har i området. De sier derfor nei til nasjonalparken.

Talma sameby påpeker at de har sivilrettslige rettigheter og bemerker at disse ikke skal beskrives som samiske interesser. Samebyen er kritisk til at det etableres nasjonalparker i samiske områder der samenes bruksrett tilsvarer dagens eiendomsrett. Samebyen aksepterer ikke forslaget til nasjonalpark med begrensninger i utøvelse av reindriftnæring og kultur. Samebyen har foreslått at området utredes med tanke på vern som tilsvarer et verdensarvområde, og som fremmer samene som urbefolkning i området og er i samsvar med ILO-169. Hvis det likevel opprettes en nasjonalpark må det komme tydelig frem at Talmas virksomhet kan fortsette som før og utvikles uten restriksjoner. I prinsippet er ikke samebyen imot vern av området, men ønsker å være en del av prosessen Laponiaprosessen i Sverige. Samtidig mener samebyen at kommune og fylkesmann har tilstrekkelig med virkemidler til å styre utviklingen i utredningsområdet, slik at vern ikke er nødvendig. De mener videre det er uklart

hva som er formålet med etablering av en nasjonalpark i Bardu. Bl.a. er områder rundt Altevatnet, der det er ønske om hyttebygging, utelatt fra verneområdet, samt at etablering av nasjonalparken vil øke ferdsele i området.

Gielas Reinbeitedistrikt påpeker at de har rett til å bruke området til reindrift. Reindriften er sårbar for utbygging og forstyrrelser. Gielas er derfor generelt positiv til verneplaner som kan beskytte reindriftsarealene. I Gielas sitt beiteområde, berører forslaget til nasjonalpark kun områder hvor eksisterende lovverk har byggeforbud. Gielas kan derfor ikke se at nasjonalpark vil være til fordel for reindriften. De er redd for at status som nasjonalpark vil føre til økt ferdsel og utvikling av reiseliv som vil forstyrre reindriften. Til tross for dette vil på visse vilkår Gielas likevel ikke motsette seg at området blir lagt ut som nasjonalpark.

Talma sameby, IBSS/NSR og Troms Reindriftssamers fylkeslag viser til samerettsutvalget (SR2) som utreder den samiske befolkningens rett til bruk av land og vann i samiske områder sør for Finnmark. Det kreves at planprosessen med nasjonalparken stanses inntil rettighetsforholdene er avklart. Det hevdes at det ikke er rett å si at området er statsgrunn, siden det er tvil om at staten er rettsmessig eier til området. Talma sameby uttaler at de vil gå til søksmål mot den norske stat om arbeidet med verneplanen fortsetter uten at det er enighet med Talma sameby bla. om fiskerettighetene i Altevatnet.

Områdestyret i Troms ønsket ikke å ta stilling til de foreslåtte vernealternativene i området under henvisning til det pågående arbeid med Samerettsutvalgets utredning.

FRIFO støtter forslaget om opprettelse av nasjonalpark etter alternativ 2. Dette vil være den beste måten å sikre de nasjonale natur- og friluftsinnteressene i området og viktig som en del av det helseforebyggende arbeidet i Norge. Området, særlig alternativ 2, er mye brukt til friluftsliv. Det må ikke legges unødvendige restriksjoner på ferdsele i området slik at allmennheten og medlemmer av lag og foreninger, skoler og studenter fortsatt kan bruke området og få et positivt forhold til natur. Nye former for friluftsliv (for eksempel kiting) må ikke ekskluderes fra området.

Statskog mener etableringen av en ny nasjonalpark i Bardu bør ses i en større og mer helhetlig sammenheng, deriblant verneområder som er under planlegging i henhold til nasjonalparkplanen, jf. St.meld.nr. 62 (1991-1992), vern av rik lauvskog eller vern av skog på statsgrunn. De etterlyser en helhetlig oversikt over verneverdier i etablerte, samt nye verneområder i Troms, og det bør utarbeides en plan som koordinerer de ulike verneprosessene.

Fylkesmannen i Troms påpeker at vern som nasjonalpark ikke påvirker eiendomsretten i området, og vurderer det slik at planprosessen med nasjonalparken kan fortsette parallelt med arbeidet til samerettsutvalget.

Det ble meldt oppstart om planarbeidet før det var krav om konsultasjon med samiske interesser. Direktoratet for naturforvaltning har derfor ansvaret for å gjennomføre konsultasjonen med samiske interesser på grunnlag av Fylkesmannen i Troms sin innstilling. Fylkesmannen i Troms sin sammenfatning av innspill fra de samiske interessene og øvrige interesser i denne høringen, vil danne et godt grunnlag for denne konsultasjonen. Området berører Talma sameby og norskreindrift, og det er viktig at disse partene i begge land blir konsultert i denne forbindelse.

Fylkesmannen mener at samiske rettigheter og interesser er respektert og godt ivaretatt i planprosessen, og at det er gode vilkår for fortsatt drift og utvikling av reindriften innenfor ram-

mene av den forskriften Fylkesmannen foreslår. Formålet med en nasjonalpark er å bevare store naturområder og vern som nasjonalpark innfører et strengere forvaltningsregime der samisk kultur og næringsutøvelse er spesielt nevnt. Dette er en erkjennelse av samisk bruksrett til området. Fylkesmannen i Troms mener derfor at vern som nasjonalpark er en god måte å sikre næringsgrunnlaget for reindrift for fremtiden.

Direktoratet for naturforvaltning peker på at verneforslaget ikke er til hinder for samisk næringsutøvelse innenfor verneforskriftens rammer. Direktoratet for naturforvaltning viser for øvrig til Fylkesmannens merknader. Når det gjelder Talma sameby, Hinnøy og omegn sameforening (IBSS/NSR) og Troms Reindriftssamers fylkeslag sitt krav om stans i det videre arbeidet med verneforslaget inntil samerettsutvalgets arbeid er ferdig, foreligger det etter Direktoratet for naturforvaltning syn ikke tilstrekkelige tungtveiende grunner for å utsette verneplaner i områder som omfattes av rettighetskartlegginger etter ny lov. Det legges til rette for at samisk bruk skal kunne fortsette også etter etablering av verneområder. Vernevedtaket og verneforskriftene utformes slik at samiske interesser blir ivaretatt. Med grunnlag i de saksbehandlingsreglene som gjelder og som foreslås ytterligere presisert, vil aktuelle brukere og rettighetshavere få anledning til å involvere seg i verneplanprosessen allerede på et tidlig stadium. Vernesaken skal forelegges, høres og eventuelt også konsulteres med aktuelle brukere dersom det er ønskelig fra samisk side. Miljøvernmyndighetens utgangspunkt er at verneforskriften ikke skal være til hinder for fortsatt samisk bruk. Dette gjenspeiles også i verneforskrifter for eksisterende verneområder. Hvorvidt arbeidet med verneforslaget skal stanses inntil samerettsutvalget innstilling er ferdig behandlet i Stortinget, har vært oppe til vurdering og er avklart gjennom tidligere konsultasjoner mellom Sametinget og Miljøverndepartementet, jf. konsultasjoner vedrørende opprettelsen av Seiland og Varangerhalvøya nasjonalpark. Direktoratet for naturforvaltning har konsultert Sametinget om verneplanen 29. september 2009, samt Altevattnet reinbeitedistrikt og Talma sameby henholdsvis 28. og 29. september 2009.

Direktoratet viser videre til at naturmangfoldloven ikke kan benyttes direkte for å verne om, eller opprettholde spesielle bruksformer. Gjennom opprettelse av et verneområde etter naturmangfoldloven mener direktoratet at en i stor grad vil kunne opprettholde og bevare de biologiske verdiene og hindre eventuelle inngrep, noe som vil trygge grunnlaget for samisk kultur og næring i framtida. For å tydeliggjøre dette tilrår direktoratet at det kommenteres i formålsparagrafen. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Miljøverndepartementet vil understreke at vern som nasjonalpark vil ha positive konsekvenser for reindrift ved at nasjonalparken har til formål å sikre naturverdiene for fremtiden, og dermed også grunnlaget for reindrift som næring i området. Samlet sett er derfor de negative konsekvensene ved vern for reindrift vurdert som små, eller ubetydelige fordi vern anses som den beste måten å sikre opprettholdelse av reindriften innenfor planområdene i et langsiktig perspektiv. Departementet vil videre påpeke at opprettelsen av en nasjonalpark ikke berører spørsmålet om rettigheter i området. Regjeringen vil se nærmere på rettighetsspørsmålet i forbindelse med behandlingen av innstillingen fra Samerettsutvalget II og løses uavhengig av hvorvidt området er lagt ut som nasjonalpark eller ikke. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig Fylkesmannens og direktoratets merknader.

6.2 Navn på verneområdet

Midt-Troms friluftsråd foreslår at navnet blir Bardu nasjonalpark. De ønsker å delta i en navnekomité for nasjonalparken.

En grunneier foreslår Sjørdalen – Rohkunborri nasjonalpark. Navnet viser til to sentrale landskapsformer i området og markerer møtet mellom norsk og samisk kultur.

Villmarkstur mener nasjonalparken bør ha et navn med utgangspunkt i et markert naturområde innenfor parkens grenser.

Statskog (lokalt) anbefaler et navn som gjenspeiler beliggenheten til nasjonalparken, det er mindre ønskelig å fremheve en enkelt art.

Bardu kommune foreslår Rohkunborri nasjonalpark.

Bergvesenet med bergmesteren for Svalbard mener ”Indre Bardu nasjonalpark” er det mest beskrivende navnet. Alternativt Rohkunborri nasjonalpark.

Fylkestinget støtter navneforslaget Rohkunborri nasjonalpark.

Fylkesmannen i Troms mener at nasjonalparken på grunnlag av innspill i høringen bør hete Rohkunborri nasjonalpark. Dette navnet viser til Rohkunborri som er et flott fjellmassiv og et kjent landemerke og monument i sentrum av området. Navnet angir en geografisk plassering og identitet, og Fylkesmannen i Troms mener at dette er et godt navn for nasjonalparken.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader. Rohkunborri vil også være det samiske navnet på nasjonalparken.

6.3 Vern og bruk

Villmarkstur har drevet næringsvirksomhet i området i 5 år, og mener en nasjonalpark vil være positiv for denne virksomheten. Villmarkstur tar sikte på å tilby varierte naturopplevelser innenfor den foreslåtte nasjonalparken. Det forutsettes at Villmarkstur får frakte utstyr og personer til etablerte camper ved Altevatn og vestsiden av Leinavatn, og benytte eksisterende løypenett for motorferdsel på Altevatn. Hvis området blir nasjonalpark, må jakt og fiskeregler opprettholdes som i dag.

Talma sameby mener omtalen av barmarkskjøring, der det påstås at omfanget har økt, er feil. Samtidig påpeker de at bedrifter som skal utnytte samenes rettigheter i området, må gjøre avtale med Talma sameby. I tillegg påpeker de at hundekjøring ikke er tradisjonelt friluftsliv, og at slik ferdsel må avklares med Talma sameby.

Gielas reinbeitedistrikt påpekte i konsultasjonen at de er bekymret for at etablering av en nasjonalpark skal føre til økt ferdsel i området og dermed økt forstyrrelse av reinen. De er negative til at Regjeringen skal gi støtte til prosjekter som vil gi økt ferdsel i området gjennom programmet ”Naturarven som verdiskaper” og et eventuelt næringsfond.

Direktoratet for naturforvaltning påpeker at det er et nasjonalt mål å holde motorisert ferdsel i utmark på et minimum. I områder som er vernet i medhold av naturvernloven/naturmangfoldloven er det i de fleste tilfeller strengere regler for motorferdsel enn det som følger av motorferdselloven blant annet på grunn av faren for terrengskader, og for å unngå forstyrrelser av dyrelivet. Motorisert ferdsel utgjør i tillegg et støyforurensingsproblem. Som følge av dette vil det derfor som hovedregel ikke være aktuelt å åpne for motorisert persontransport innenfor verneområdene

Eventuelle konflikter mellom reindrifta og andre brukerinteresser som benytter området, reguleres ikke gjennom verneforskriften. Slike konflikter må løses gjennom bruk av annet lovverk. Temaet bør imidlertid omtales i forvaltningsplanen.

Videre er det ønske fra Regjeringen om økt næringsutnyttelse av verneområdene, men at økt bruk ikke skal gå på bekostning av naturkvalitetene i området. Det skal ikke gå utover verneformålet. Det er ca 4 prosjekter i prosjektet ”Naturarven som verdiskaper” som berører samis-

ke områder. Der ønsker man å få erfaring med dette elementet. Medvirkning lokalt fra ulike interesser er vektlagt. Næringsfond blir bare unntaksvis gitt.

Miljøverndepartementet vil anføre at hundekjøring kan bli en ferdselsform som kan utløse flere konflikter med reinnæringen i fremtiden. Talma sameby angir at nasjonalparkområdet brukes av hundekjørere og at dette kan være problematisk i kalvingsperioden april – mai. Fra Dividalen nasjonalpark kjenner en også til konflikter. Den organiserte hundekjøringen er vanligvis uproblematisk i forhold til reindriften. Problemet kan oppstå i forhold til den uorganiserte kjøringen. Etter forskriften for nasjonalparken er bl.a. organisert hundesledekjøring en ferdselsform som krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten jf. forskriften pkt. 5.2, 2. ledd. Det legges til grunn at hundekjøring omtales i den forestående forvaltningsplanen bl.a. ved at det innefor rammen av friluftsløvslov, hundelov og reindriftslov utformes nærmere retningslinjer for hvordan denne aktiviteten kan drives slik at bl.a. reindriften blir minst mulig skadelidende.

Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets merknader.

6.4 Forvaltning av verneområdene

6.4.1 Forvaltningsplan

Statskog mener forvaltningsplan må utarbeides snarest etter at forskriften trer i kraft.

Bardu Jeger- og Fiskeforening og Gielas Reinbeitedistrikt forventer å få bidra i utforming av forvaltningsplan. Samiske interesser må ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres. Partene kjenner området veldig godt og ønsker å delta i forvaltning, oppsyn og skjøtsel.

Fylkesmannen i Troms vil prioritere arbeidet med forvaltningsplanen. Det er allerede utarbeidet en skisse til forvaltningsplan for området som ble sendt på høring sammen med høringsdokumentet. Reindrift er en viktig næring i området og samisk bruk er en viktig identitet i området. Samiske interesser representerer en viktig ressurs og skal ha anledning til å delta i utforming av forvaltningsplan for området.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det i henhold til naturmangfoldloven stilles krav om at det skal foreligge et utkast til forvaltningsplan når verneplanen vedtas. Gjennom en overgangsbestemmelse i naturmangfoldloven § 77 åpnes det likevel for at det kan gjøres unntak, slik at forvaltningsplanen utarbeides etter vernevedtaket. Det er gjort avtale mellom Miljøverndepartementet og Sametinget om at skissen til forvaltningsplan som lå ved høringsdokumentet videreutvikles fram mot vernevedtaket, slik at det dokumentet som foreligger ved vernetidspunktet vil være tilstrekkelig for at verneplanen kan vedtas. I forskriften vil det bli spesifisert når en forvaltningsplan skal være ferdigstilt.

Det er forvaltningsmyndighetens ansvar å utarbeide forvaltningsplanen. Arbeidet med ferdigstilling av en forvaltningsplan må starte så snart som mulig etter vernevedtaket. Direktoratet for naturforvaltning understreker også at det, uavhengig av hvem som blir forvaltningsmyndighet, er nødvendig og ønskelig med bred lokal deltakelse i utarbeidelsen av forvaltningsplanen, deriblant reindriftsinteressene og Talma sameby. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning

Miljøverndepartementet understreker at lokal medvirkning er viktig i utarbeidelse av forvaltningsplan og at en del av de utfordringene høringsuttalelsene viser til naturlig hører hjemme i en forvaltningsplan. I forhold til samiske interesser gjelder konsultasjonsavtalen og de nærmere retningslinjer for behandling av vernesaker i samiske områder fastsatt 31.01.07. Dette innebærer at det ved fastsettelse av forvaltningsplan gjennomføres konsultasjoner med Sametinget.

Naturmangfoldloven § 35 siste ledd stiller krav om at utkast til forvaltningsplan skal foreligge samtidig med vernevedtaket for nasjonalparken. Fordi denne vernesaken er forberedt i henhold til bestemmelser i naturvernloven av 1970 hvor det ikke var et slikt krav, kommer overgangsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 77 til anvendelse. En forvaltningsplan for Rohkunborri nasjonalpark skal utarbeides snarest mulig etter vernevedtaket. Et utkast til forvaltningsplan skal etter planen foreligge senest 1. september 2012. Dette er tatt inn i § 5 i verneforskriften for nasjonalparken. Med ”utkast til forvaltningsplan” menes det utkastet som Fylkesmannen sender på høring til berørte parter.

Fylkesmannen har konsultert Sametinget 17. mars 2010 om mandat og sammensetning av et arbeidsutvalg som skal utarbeide utkast til forvaltningsplan for nasjonalparken. Dette utvalget vil bli nedsatt så snart råd er etter at vernevedtaket foreligger.

6.4.2 Forvaltningsmyndighet/rådgivende utvalg/oppsyn og informasjon

Forvaltningsmyndighet

Bardu kommune ønsker lokal forvaltning av nasjonalparken. Betingelsen for dette er at de får overført driftsmidler på lik linje med hva staten selv bruker i sammenlignbare tilfeller.

Gielas reinbeitedistrikt påpeker at samiske interesser må ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres. Gielas ønsker at forvaltningsmyndigheten blir lagt til Fylkesmannen for å unngå unødige konflikter lokalt, og ønsker selv å delta både i et forvaltningsstyre, i tillegg til praktisk oppsyn og skjøtsel. Det påpekes at reinbeitedistriktet er positiv til at det ikke blir ren kommunal forvaltning av verneområdet.

Talma sameby mener at samebyen må få flertall i forvaltningsstyret for nasjonalparken for å sikre samisk kulturutøvelse i samsvar med prinsippene i naturmangfoldloven. Etableringen og utredningen av en ny nasjonalpark i det lulesamiske området Tysfjord - Hellemobotn, ble utsett inntil videre, i påvente av den politiske behandlingen av Samerettsutvalget 2 sin innstilling om den samiske befolkningens rettigheter til land og vann fra og med Troms og sørover. Etablering av Rohkunborri nasjonalpark må på lik linje med Tysfjord - Hellemobotn, også utsettes i påvente av den politiske behandlingen av Samerettsutvalget 2 sin innstilling, hvis ikke Talmas krav om forvaltning innfries. I verdensarvområdet Lapponia har samebyene majoritet i forvaltningen. Talma sameby vil ikke akseptere et lavere nivå av medbestemmelse i forvaltningen enn hva som er tilfelle i Lapponia.

Statskog mener det ved etablering av nasjonalparken må bevilges nødvendige ressurser, både når det gjelder økonomi, og kunnskap. Dette for å kunne utøve en god forvaltning og eventuell tilrettelegging. I tillegg påpeker de at forvaltningsmyndigheten må inneha nødvendig faglig kompetanse om verneverdier, brukerinteresser og forvaltning av det eventuelle verneområdet, dette for å hindre potensielle konflikter i nasjonalparken.

Fylkesmannen i Troms viser til Bardu kommunes utvidelsesforslag for nasjonalparken, et forslag som har fått stor oppslutning i høringen. Fylkesmannen vurderer det dermed slik at Bardu kommune har et eierforhold til dette forslaget til nasjonalpark, og at det vil være en god løsning at kommunen blir forvaltningsmyndighet for denne nasjonalparken.

Fylkesmannen er positiv til etablering av Barnas nasjonalpark. Med dette konseptet vil verdier knyttet til denne nasjonalparken bli tilgjengelig for et stort publikum. Fylkesmannen mener dette oppfyller nasjonale målsettinger om å kombinere bruk og vern og verdiskapning i forbindelse med naturvernområder.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det skal opprettes et interkommunalt nasjonalpark-/verne-områdestyre som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdet. En statlig tilsatt nasjonalparkforvalter skal være sekretariat for verneområdestyret. I tillegg skal det etableres et faglig rådgivende utvalg. Inntil et eventuelt forvaltningsstyre er opprettet, tilrår Direktoratet for naturforvaltning at forvaltningsmyndigheten for den foreslåtte Rohkunborri nasjonalpark legges til Fylkesmannen i Troms.

Miljøverndepartementet viser til at regjeringen har besluttet at dersom (flertallet av berørte) kommunen(r) i store verneområder ønsker å ha forvaltningsansvaret for verneområdet, skal det skje gjennom et (inter)kommunalt nasjonalpark-/verneområdestyre. Hvis ikke kommunen(e) ønsker slik myndighet, skal Fylkesmannen være forvaltningsmyndighet. Departementet registrerer at nasjonalparken ligger innenfor en (1) kommune (Bardu) og at kommunen ønsker kommunal forvaltning. Departementet legger opp til at det skal opprettes et politisk sammensatt nasjonalparkstyre bestående av representanter fra Bardu kommune, Troms fylkeskommune, Sametinget og Talma sameby. Styret velger selv leder. Styremedlemmene skal ha personlige vararepresentanter.

Nasjonalparkstyret skal etter planen formelt oppnevnes så snart som mulig etter vernevedtaket. Styret vil dermed også få en sentral rolle i slutføringen av forvaltningsplanarbeidet. Sekretariatet for nasjonalparkstyret legges til en statlig ansatt verneområdeforvalter som er underlagt nasjonalparkområdestyre i alle saker som angår forvaltningen av verneområdet. Inntil det er ansatt nasjonalparkforvalter, skal Fylkesmannen i Troms ivareta denne sekretariatsfunksjonen. Departementet viser til at forvaltningsmyndigheten tilligger Miljøverndepartementet i § 7 fordi det må være klart hvem som har forvaltningsmyndigheten inntil nasjonalparkstyret er etablert. Det er Miljøverndepartementet som beslutter når den nye modellen implementeres for dette området.

Departementet vil likeledes innføre en ordning slik at Talma sameby kan be om at saker som det fremtidige forvaltningsstyret etter verneforskriften får til behandling og som etter Talma sameby sin oppfatning vil være til ulempe/skade for Talma sameby sin reindrift og utøvelse av rettigheter i tilknytning til denne, innenfor nasjonalparken, legges fram for Miljøverndepartementet for avgjørelse. Dette gjelder imidlertid ikke forhold som ikke reguleres av verneforskriften, for eksempel utøvelsen av jakt og fiske.

Det innebærer at styret i slike saker ikke har vedtakskompetanse, og at vedtaksmyndigheten legges til departementet. I saker der det er uklart om Talma sameby sin reindrift, blir berørt herunder at planer om tiltak kan skade og/eller være til ulempe ved utøvelsen samebyens rettigheter i tilknytning til denne, skal saken(e) bringes inn for departementet for avklaring. Når departementet går inn for en slik løsningsmodell overfor Talma sameby, er begrunnelsen knyttet til den kjensgjerning at samebyens virksomhet i Norge ikke er underlagt norsk myndighetskontroll og at det derfor ikke foreligger tilsvarende mulighet for reguleringer/sanksjoner slik det er overfor norsk reindrift etter reindriften. Gjennom den foreslåtte løsningsmodellen vil man oppnå at også Talma sameby sin reindriftsvirksomhet kan bli vurdert av norske myndigheter på tilsvarende måte som norsk reindrift.

Rådgivende utvalg

Direktoratet for naturforvaltning mener det kan være formålstjenlig å opprette et rådgivende utvalg for forvaltningen av nasjonalparken. Det tilligger forvaltningsmyndigheten å finne en mest mulig formålstjenlig sammensetting av et slikt utvalg.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets vurdering og viser til at forvaltning av verneområdet krever samhandling mellom mange aktører. Departementet understreker derfor viktigheten av at det faglige rådgivende utvalget representerer alle relevante samarbeidsparter.

Oppsyn

Direktoratet for naturforvaltning viser til at Statens naturoppsyn (SNO) har det overordnede ansvaret for statlig naturoppsyn i alle verneområder, og er tillagt myndighet etter naturmangfoldloven, viltloven, friluftsløven, motorferdselloven, lakse- og innlandsfiskloven, kulturminneloven og deler av forurensningsloven.

Direktoratet mener at det er viktig med et samordnet og helhetlig statlig naturoppsyn både nasjonalt og i regionen. Oppsynsbehovet i den nye nasjonalparken må også ses i sammenheng med SNOs arbeid med skadedokumentasjon og bestandsregistrering av rovvilt og andre naturoppsynsoppgaver. Det vil samtidig være viktig å bygge et godt samarbeid med lokale oppsynsordninger for å sikre god lokal forankring og gode faglige relasjoner. Direktoratet tilrår at det opprettes en lokal SNO stilling, samt bevilges midler til lokalt tjenestekjøp i området.

Miljøverndepartementet viser til at etablering av oppsyn må skje innenfor de til enhver tid gjeldende budsjettammer.

6.5 Erstatning

Bardu kommune ønsker etablering av et kommunalt næringsfond som kompensasjon for tapte næringsmuligheter i verneområdet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at Naturmangfoldlovens § 50 gir grunneiere og rettighetshavere krav på erstatning når et vernevedtak medfører økonomisk tap som følge av at eksisterende bruk blir vanskeliggjort. Naturmangfoldloven beskriver ikke andre kompensasjonsordninger ved etablering av nasjonalparker.

Miljøverndepartementet viser til kommunens ønske om opprettelse av næringsfond. I samsvar med avklaringene etter naturmangfoldloven er det ikke aktuelt å innføre en generell kompensasjonsordning til lokalsamfunn som berøres av verneområder. Det kan imidlertid oppstå tilfelle som gjør det aktuelt med tiltak. Departementet kan ikke se at det er anført særlige grunner for at slikt næringsfond bør opprettes for Bardu kommune som følge av opprettelsen av nasjonalparken.

7 MERKNADER TIL VERNEFORSKRIFTEN

7.1 Merknader til avgrensningen av verneområdet

Bardu kommune anser nasjonalparkgrensa for å være en absolutt grense for nasjonalparkens bestemmelser for virksomhet og ferdsel.

Bardu kommune, Midt-Troms friluftsråd, Troms fylkeskommune og Bardu Jeger- og Fiskerforening mener at det på nytt må vurderes å trekke grensen over Salvasskardet lenger ned mot Altevatnet. Dette vil lette tilgjengeligheten for de som har som mål å ha vært i en nasjonalpark. Dette vil innlemme Talma samebys hyttegrend i nasjonalparken og styrke samenes interesser ved at det signaliseres en aksept for deres næringsvirksomhet i nasjonalparken.

Talma sameby mener at ved å trekke grensa for den foreslåtte nasjonalparken litt opp fra stranda (av Altevatnet) gis det mulighet for fortsatt hyttebygging, mens tekniske installasjoner som samebyen har behov for, forhindres.

Statskog foreslår å trekke grensa noe opp fra Altevatn fra Storbukta for å gi plass til utvikling av reiseliv med blant annet permanente telteire, jakt og friluftsliv.

En grunneier mener det vil være en fordel om også Gulmmavdat i øst, sør for Leinavatn hadde kommet med i verneforslaget.

Troms Fylkeslandbruksstyre mener arealene i Sjørdalen og Bones bør reduseres for å ivareta driftsmuligheter for landbruket.

Norges vassdrags- og energidirektorat mener det er positivt at det i forslag til vern er tatt hensyn til småkraftpotensialet i Salvaskardelva, ved at det som følge av konsekvensutredningen er gjort grensejusteringer i Salvaskardet som gjør dette vassdraget tilgjengelig for framtidig utnyttelse av kraftressursen. Videre poengteres at eksisterende energi- og kraftanlegg i størst mulig grad bør holdes utenfor verneområdet.

Fylkesmannen i Troms mener Bardu kommunes kommentar om at nasjonalparkgrensa skal være absolutt mtp. bestemmelser for virksomhet og ferdsel, er tatt hensyn til i forslaget til grense. Det er lagt vekt på at grensen skal være robust, dvs at det skal kunne foregå aktiviteter i randsonen til nasjonalparken uten at det påvirker verneverdiene. Når det gjelder Salvasskardet, var dette området med under planarbeidet med nasjonalparken, men ble tatt ut før forslaget ble sendt på høring. Dette ble gjort for å imøtekomme den store motstanden mot nasjonalparken fra Talma sameby som har sommerboplass og kalvemerkinganlegg i dette området. Fylkesmannen vurderte det slik at det ville vanskeliggjøre arbeidet med en nasjonalpark i dette området uten at Talma var positive til det. Siden området var tatt ut før forslaget ble sendt på høring er det ikke aktuelt å ta det inn igjen, da det vil kreve en ny høring.

Angående Statskog sitt ønske om å trekke grensa for nasjonalparken noe opp fra Altevatn ved Storbukta mener Fylkesmannen at det er tilstrekkelige arealer i Storbukta utenfor foreslått grense for nasjonalparken til å utvikle reiseliv. Jakt, fiske og friluftsliv vil være tillatt innenfor nasjonalparken. Fylkesmannen har lagt vekt på at i Storbukta vil nasjonalparken være lett tilgjengelig fra transportveiene på Altevatn, og at det kan være positivt for reiseliv som satser på tilbud i nasjonalparken, at det ett sted er kort avstand til grensen for nasjonalparken. Fylkesmannen har også lagt vekt på at grensa i Storbukta er trukket slik at verneverdier knyttet til myr og våtmark er tatt med i nasjonalparken. Hvis grensen skal trekkes tilbake vil disse verdiene ikke bli innlemmet i nasjonalparken.

Når det gjelder en grunneiers ønske om å innlemme området Gulmmavdat, sør for Leinavatn har ikke dette området vært med i planprosessen, og det er ikke aktuelt å innlemme dette området i nasjonalparken.

Angående Troms Fylkeslandbruksstyres synspunkter om å redusere arealene i Bones og Sjørdalen, vil Fylkesmannen påpeke at grensa ble justert ved Bones under planprosessen etter ønske fra grunneierne der. Det ble vurdert slik at forslaget til nasjonalpark, slik det foreligger, har ivarett driftsmuligheter for landbruket, og at grensen er trukket slik i forståelse med grunneierne i Sjørdalen og Bones-området.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens synspunkter.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.2 Nytt jordskiftekart

Talma sameby hevder at de har større rett til området enn staten, og at det hersker tvil om hvem som har eiendomsrett til området. Dette støttes av (IBSS/NSR) som viser til Høyeste-

rettsdommen av 1968 ad. Altevatn der de svenske samebyene Talma og Saarivuoma erklæres som eneste rettighetshavere.

Fylkesmannen i Troms har gjennomført planarbeidet på grunnlag av at området i dag har status som statlig grunn. Vern som nasjonalpark påvirker ikke eiendomsforholdene i området.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens uttalelse. I forbindelse med grensemerking av området, vil det bli utarbeidet et jordskiftekart. Det er etter direktoratets syn hensiktsmessig at det går frem av forskriften at dette kartet på samme måte som vernekartet skal oppbevares hos Bardu kommune, Fylkesmannen i Troms, Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet. Jordskiftekartet skal også oppbevares i Talma sameby. Kart laget av andre enn jordskifteretten i forbindelse med grensefastsetting, omfattes ikke av denne tilføyelsen.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.3 Verneformålet

IBSS/NSR mener reindriftas areal og driftsvern må komme fram allerede i formålsparagrafen til nasjonalparken.

Talma sameby ber om at følgende bør inngå i formålet: *Vernet skal ivareta samiske kulturminner, samisk kulturutøvelse og det samiske naturgrunnlaget gjennom Talma samebys forvaltning.* Samebyen bestrider også at området er statseid.

Gielas reinbeitedistrikt foreslår at det i formålsparagrafens tilføyes at formålet med nasjonalparken er også å verne grunnlaget for reindrift og reindriftsarealene og dermed samisk kultur.

Norsk grotteforbund påpeker at det bør tilføyes at ett av formålene er å sikre grotter og karstformer mot all skade og mot at det fjernes biologisk eller geologisk materiale fra dem. Friluftslivets fellesorganisasjon mener at det bør komme inn som et eget punkt i formålsparagrafen at nasjonalparken skal sikre allmennhetens tilgang til naturopplevelse gjennom utøving av et enkelt og miljøvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Fylkesmannen i Troms mener hensynet til reindrifta er ivaretatt i formålsparagrafen. Når det gjelder grotter mener Fylkesmannen at grotter ikke er et så fremtredende element i dette området at det krever å bli framhevet spesielt i formålet. Fylkesmannen mener grotter med tilhørende biologi faller inn under "et vidt spenn av naturtyper" slik formålet er formulert og at grotter med tilhørende flora og fauna dermed er ivaretatt i formålet. Ad. spørsmålet om hvorvidt friluftsliv bør være et eget punkt i formålsparagrafen, mener Fylkesmannen at dette allerede er formulert i forslag til forskrift.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det gjennom slutføringen av verneplanen for Sjunkehatten nasjonalpark ble enighet mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om at det i formålsparagrafen skal stå "Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget". Direktoratet tilrår derfor at denne formuleringen også brukes i denne forskriften. Direktoratet støtter ellers Fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet viser til at det i tidligere konsultasjon med Sametinget om etableringen av Sjunkehatten nasjonalpark, med utgangspunkt i den nye naturmangfoldloven og forarbeidene til denne, ble oppnådd enighet om at det i nasjonalparkforskriften skal stå: "Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget".

Sametinget viser til at det har gitt uttrykk for at ordlyden i formålsbestemmelsen for det enkelte verneområde må vurderes konkret i forhold til hva som er den samiske bruken i det aktuelle

området. For andre foreslåtte verneområder må en derfor også kunne vurderes en formålsordlyd som mer uttalt ivaretar målsettingene i naturmangfoldsloven § 33 f om å bevare og tilrettelegge for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene.

Miljøverndepartementet vil understreke at i forhold til samiske interesser vil det være viktig at naturgrunnlaget opprettholdes slik at samisk kultur og næringsutøvelse som bygger opp under verneverdiene, kan fortsette og videreutvikles. Vektleggingen av samiske interesser ut over formålsbestemmelsen følger også av naturmangfoldloven § 14 annet ledd hvor det heter at: ”Ved vedtak i eller i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur”. Dette følger også av *Konvensjon om sivile og politiske rettigheter* art. 27. Hensynet til det samiske naturgrunnlaget skal imidlertid ligge innenfor rammen av naturmangfoldlovens bestemmelser og verneforskriften. Ved en slik vektlegging må det også vurderes hvilke andre interesser som kommer inn. Eksempelvis vil hensynet til naturinteressene vektlegges sterkere i et verneområde enn utenfor.

Departementet har merket seg forslaget fra Talma sameby som innebærer at ivaretagelsen av bl.a. naturgrunnlag skal skje gjennom deres egen forvaltning. Departementet kan ikke slutte seg til et forslag som innebærer at samebyen alene skal forvalte område. Det er lagt opp til en lokal forvaltningsordning der også Talma sameby skal være representert, jf kap. 6.4.2.

Departementet slutter seg for øvrig til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.4 Inngrep i landskapet

7.4.1 Vern mot inngrep i landskapet

Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergvesenet på Svalbard påpeker at det ligger en forekomst av jern-titan-vanadium like utenfor østgrensen til den foreslåtte vernegrensen. De ber om at verneforskriften åpner for at det kan gis tillatelse til å drive underjordsdrift på forekomsten med adkomst fra utsiden av verneområdet, og at det kan etableres luftesjakter innenfor verneområdet samt at det kan foretas prøveboringer. De viser til at slike tillatelser er gitt i vernebestemmelsene for andre verneområder, for eksempel Forollhogna nasjonalpark og Geiranger – Herdalen landskapsvernområde.

Villmarkstur påpeker at det må være mulig å etablere telt-camper 2-3 plasser inne i nasjonalparken, med mulighet for operatør til effektivt å drive disse leirene. Disse bør ligge i tilknytning til naturlige innfartsleder til området, rett innenfor grensa til nasjonalparken.

Norsk grotteforbund mener det bør tilføyes at området også er vernet mot fjerning eller ødeleggelse av inventaret i grotter.

Fylkesmannen i Troms mener at underjordisk drift kan foregå uten dispensasjon fra verneforskriften, men at man bør unngå installasjoner som medfører inngrep på overflaten fordi dette vil forringe verneverdiene i området. De har derfor ikke åpnet for at det kan etableres luftesjakter i forskriften for denne nasjonalparken.

Fylkesmannen mener at det er egnede plasser for teltleire rett utenfor grensen ved alle innfallsportene til denne nasjonalparken. Fylkesmannen mener derfor at det ikke er nødvendig å etablere teltleirer rett innenfor grensen til parken, men at nærområdet utenfor kan benyttes til dette formålet. Fylkesmannen støtter Norsk grotteforbunds vurdering om at fjerning eller ødeleggelser av inventar i grotter bør tilføyes i punkt 1.1.

Direktoratet for naturforvaltning peker på at verneformålet for nasjonalparken bl.a. er å ta vare på et landskap som er tilnærmet fritt for tekniske inngrep, og at det derfor må være et mål å hindre nye inngrep og tekniske installasjoner som kan forringe de eksisterende verneverdiene.

Direktoratet tilrår at man føyer til at punkt om at det etter søknad kan gis tillatelse til prøvebo- ring og etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineral- forekomster med uttakssted utenfor verneområdet.

Direktoratet bemerker for øvrig at det i verneforskriftens forbudsbestemmelse bør tas inn at det er forbud mot ”fjerning eller ødeleggelse av inventar i grotter”, jf. § 3 pkt.1.1.

Direktoratet støtter ellers Fylkesmannens synspunkter.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.4.2 Tiltak knyttet til veier og parkeringsplasser

Bardu grunneierlag og en grunneier krever at det bygges en enkel veg 6 km inn mot nasjonal- parkgrensa i Sjørdalen, og at det etableres en parkeringsplass der for å unngå uønsket trafikk og parkering der vegen slutter i dag, og for å gjøre nasjonalparken mer tilgjengelig for de som ikke ønsker å gå så langt. Kravet fra grunneierne støttes av Bardu Høyre som også mener at veien inn Sjørdalen må oppgraderes til fylkesveg.

Bardu kommune påpeker at det må sikres atkomst og parkeringsplasser ved alle innfartspor- ter til nasjonalparken herunder Altevatnet, Sjørmø/Sjørdalen, Strømseng/Isdalen og Bones/Isdalen.

Fylkesmannen i Troms mener at det er viktig med tilrettelegging i alle innfallsportene, for å gjøre nasjonalparken tilgjengelig for allmennheten, og unngå at grunneiere ved de mest brukte innfallsportene kan få ulemper som følge av parkering og søppel. Med avgrensing slik det foreligger nå (alternativ 2) vil det bli mindre trykk på Sjørdalen som utfartsområde, men det vil likevel være et behov for en parkeringsløsning. Fylkesmannen mener det vil være nødven- dig med en samlet plan for tilrettelegging i nasjonalparken. En slik plan bør vurdere hvor det er ønskelig å kanalisere trafikk, tilrettelegge for bruk og samtidig ta hensyn til både vernein- teresser og andre brukerinteresser. Berørte grunneiere skal være med i planleggingen av disse tiltakene. Vegvesenet skal involveres i forbindelse med skilting på vegene.

Direktoratet for naturforvaltning viser til Fylkesmannens merknader om at det bør utarbeides en samlet plan for tilrettelegging i tilknytning til den foreslåtte nasjonalparken.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader. Departe- mentet har notert seg at Bardu kommune sitt hovedsyn er at hovedinnkjørselen til nasjonal- parken skal være via Fylkesveg 847 med tilhørende parkeringsmuligheter ved Altevatn. Kommunen påpeker imidlertid nødvendigheten av en tilførselsveg via Sjørdalen. Manglende parkeringsmuligheter til området medfører parkering på Sjørmø gård noe som ikke er holdbart i dag eller i forbindelse med en fremtidig nasjonalparketablering.

Bardu kommune har laget beregninger for både vinter (alt.1.) og sommerbruk (alt.2.). Alterna- tiv 1: Vintervedlikeholdet (brøyting) foreslås til P-vinter, ca 350 m sør for gården. Kommu- nens beregning er her på kr 350.000,-. Ved alternativ 2. etableres ny skogsbilvei sørover ca 4 km og ny parkeringsplass. Totale kostnad er estimert til ca 3,5 mill. Alternativ 1 er tenkt be- nyttet til vinterparkering, mens alternativ 2 er til sommerbruk. Bakgrunnen for dette er rasfare langs deler av traseen.

Departementet har notert seg kommunens synspunkter i denne saken. Spørsmålet om å løse det trafikale herunder parkeringsmessige problemene i Sjørdalen berører i seg ikke spørsmålet om etablering av nasjonalparken idet de planlagte tiltakene ikke berører selve nasjonalparkområdet. Departementet har imidlertid forståelse for at nasjonalparken kan føre til økt trafikk inn i Sjørdalen og at dette kan føre til ulemper for bl.a. Sjømo gård. Departementet er innstilt på å drøfte miljøvernmyndighetenes deltagelse i denne saken videre med kommunen innenfor de økonomiske rammer og muligheter som miljøvernmyndighetene har til disposisjon i slike saker.

7.4.3 Tiltak knyttet til hytter og andre anlegg

Talma sameby, Gielas reinbeitedistrikt og Troms Reindriftssamers Fylkeslag går sterkt imot at det må søkes om dispensasjon for utøvelse av de samiske rettighetene, som bygging av nødvendige bygg og anlegg i reindriftssammenheng. Gielas reinbeitedistrikt påpeker at behovet for nye bygninger og anlegg er en del av distriktsplanene som godkjennes i kommunen og fylkeskommunene, og de mener det derfor er godt nok vurdert.

Statskog mener det bør avklares om bestemmelsen om at det kan gis tillatelse til oppføring av bygninger og anlegg som er nødvendig for utøvelse av reindrift, også omfatter tilrettelegging og forsterking av traseer for barmarkskjøring i reindrift. Dette er en problemstilling i andre nasjonalparker i fylket.

Fylkesmannen i Troms mener at det må søkes om dispensasjon for alle nye tekniske inngrep i en nasjonalpark, også de som gjelder reindrift. Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til anlegg som er tillatt etter reindriften og som er nødvendige til reindrift. Fylkesmannen mener også at forsterking av kjørespor med geonett i forbindelse med barmarkskjøring i reindrift er et tiltak det kan gis dispensasjon til etter dette punktet i forskriften. Det er gitt slik tillatelse etter verneforskrifter i andre nasjonalparker i fylket der dette har vært ansett som en løsning for å redusere slitasje på vegetasjonen.

Direktoratet for naturforvaltning er uenig med Fylkesmannen i at forskriftens § 3 pkt. 1.3 f), der forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av bygninger og anlegg som er nødvendig for utøvelse av reindrift, åpner for forsterking av kjørespor. Hvis det er et behov for forsterking av kjørespor tilrår direktoratet at det føyes til et punkt under § 3 pkt. 1.3 som åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til utbedring av eksisterende kjørespor i samsvar med forvaltningsplanen. Denne hjemmelen vil dermed sikre muligheten for både å reparere og forsterke trasèene for eksisterende kjørespor i området. Med ”eksisterende kjørespor” menes i denne sammenheng kjørespor som benyttes i forbindelse med nødvendig motorisert ferdseil i reindriften. Enkelte steder kan sporene være i en slik tilstand at de helt eller delvis er blitt ubrukbare på grunn av nedsynking i myr, eller erosjon i hellende terreng. Dette kan medføre at nye kjøretrasèer tas i bruk forbi slike partier. Stadig nye kjøretrasèer er uheldig da dette medfører økt terrengslitasje. Hensikten med å åpne for dispensasjon til utbedring av eksisterende kjørespor er dermed å unngå etablering av nye spor. De faste kjøresporene må inngå i en forvaltningsplan, der trasèene som skal benyttes må kartfestes. Forvaltningsplanen skal også beskrive hvordan vedlikehold av slike spor skal gjennomføres. Det skal derimot ikke legges opp til utbedring av spor på en slik måte at sporene endrer karakter i retning av veistandard. Hensikten er å kanalisere det meste av barmarkskjøringen i reindriften til faste kjørespor, samt å ha mulighet for å gjøre terrengforsterking der disse kjøresporene går i mer bæresvakt terreng. Dette kan for eksempel gjøres ved legging av geonett der kjøresporet går over myrområder. Direktoratet viser ellers til Fylkesmannens merknader.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.4.4 Vannkraft

Norges vassdrags- og energidirektorat poengterer at det ikke må legges hindringer for drift og vedlikehold av dammer, anleggsveger, kraftoverføringslinjer.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det ikke er vannkraftverk innenfor grensen til den foreslåtte nasjonalparken. Det ligger imidlertid noen hydrologiske målestasjoner (snømålepunkt) innenfor planforslaget. Direktoratet viser i den anledning til kapittel 7.7 om motorferdsel, og tilrår at det åpnes for at det kan gis dispensasjon til bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller helikopter i forbindelse med drift og vedlikehold av hydrologiske målepunkt.

Miljøverndepartementet er kjent med at NVE i sin rapport 19/2004 har identifisert et potensial for mikro-/minikraftverk (50-999 kW) i Coarddajohka (Jordbruelva), som ligger sør for Altevatnet og innenfor grensene til den foreslåtte nasjonalparken. Tiltaket gir et relativt beskjedent kraftpotensial. I dette området finnes det heller ikke kraftlinjer eller annen infrastruktur fra før, og området er en viktig del av helheten i et landskap som ellers framstår som urørt. En utbygging her vil derfor etter departementets oppfatning være i konflikt med verneverdiene i området og som er grunnlag for opprettelse av nasjonalparken. For øvrig viser departementet til at grensene for nasjonalparken er justert slik at vernet ikke kommer i konflikt med mulig utbygging av Salvasjohka, lenger vest. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets merknader.

7.4.5 Stier, løyper, bruer, klopper, skilt

Friluftslivets fellesorganisasjon presiserer at omlegging av stier må være godt begrunnet og skje i samarbeid med de som bruker og vedlikeholder stien.

Fylkesmannen i Troms mener omlegging av stier skal skje i samarbeid med de som bruker og vedlikeholder stien.

Direktoratet for naturforvaltning vil påpeke at det i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplanen bør foretas en gjennomgang av behovet for eventuell omlegging eller merking av stier og løyper.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.4.6 Regulering av motorferdsel m.v for reindrift utøvd av Talma sameby

Miljøverndepartementet vil anføre følgende:

Miljøverndepartementet har hatt drøftinger med Talma sameby for å komme fram til en løsning for deres aktiviteter innenfor den foreslåtte nasjonalparken, i første rekke knyttet til utøvelsen av reindriften og skade/ulemper for utøvelsen samebyens rettigheter i tilknytning til deres reindriftsretter. Talma sameby sin reindrift finner sted i det alt vesentlige i barmarksperioden. Departementet konstaterer at Talma sameby sin reindrift og rettigheter i tilknytning til deres reindriftsretter ikke reguleres i henhold til norsk reindriftslovgivning. Videre legger departementet til grunn at deres reindrift bør likebehandles med norsk reindrift på barmark slik den finner sted innenfor andre nasjonalparker i Norge, eks.vis Seiland og Varangerhalvøya nasjonalparker. Her skjer den motoriserte trafikken i henhold til godkjent driftsplan etter reindriftsloven. Dette innebærer at reindriftnæringen i stor utstrekning får benytte motoriserte kjøretøy uhindret av nasjonalparkens særskilte regler om motorferdsel.

Departementet foreslår derfor at Talma sameby sin motoriserte ferdsel skal kunne finne sted i henhold til en egengodkjent plan for slik ferdsel, jfr. pkt. 6.3. i). Den egengodkjente planen skal innarbeides og forankres i forvaltningsplanen for nasjonalparken. Talma sameby skal legge fram en egen, årlig rapport som viser miljøstatus som følge av deres virksomhet og om nødvendig foreslå tiltak, bl.a. knyttet til bruken av luftfarttøy og barmarkskjøretøy i reindriften for å sikre mest mulig bærekraftig reindrift innenfor nasjonalparken innenfor rammen av verneformålet. I rapporten skal også inngå Talma sameby sin registrering av øvrige miljøforandringer med utgangspunkt i tradisjonell kunnskap. Utarbeidelsen av rapporten skal bekostes av Miljøverndepartementet. Dersom utviklingen innenfor reindriften i området viser negative utviklingstrekk i forhold til formålet med opprettelsen av nasjonalparken, skal departementet kunne ta pkt. 6.3. i) i verneforskriften opp til fornyet vurdering.

7.5 *Plantelivet*

7.5.1 Beiting

Troms fylkeslandbruksstyre påpeker at beitebruken må sikres som en rettighet uten de begrensningene som er fastlagt i forslag til forskrift.

Fylkesmannen i Troms påpeker at husdyrbeite er tillatt i henhold til forskriften. Punktet i verneforskriften som gir Direktoratet for naturforvaltning myndighet til å kunne regulere beiting ved særskilt forskrift, gjelder kun hvis det skulle oppstå situasjoner der beite fra husdyr er skadelig for naturmiljøet.

Direktoratet for naturforvaltning vil bemerke at bakgrunnen for bestemmelsen om regulering av beite, er en mulighet til å regulere beitepresset i verneområdene i en situasjon hvor beitestrykket overstiger den biologiske bæreevnen i området, m.a.o. at verneverdiene i området er direkte truet av ødeleggelse. Etter direktoratets vurdering må beitestrykkets negative effekt for naturgrunnet være utslagsgivende i denne sammenheng, ikke hva slags dyr som beiter. Direktoratet tilrår at hjemmelen til å regulere beite i § 3 pkt. 2.4 tas ut av forskriften.

Miljøverndepartementet viser til at i spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven), vil dette kunne gi grunnlag for unntak fra vernetiltaket, jf naturmangfoldloven § 48. En eventuell dispensasjon skal gis uten opphold slik at de tiltak matloven krever kan gjennomføres. Miljøverndepartementet viser forøvrig til Fylkesmannens og direktoratets merknader og slutter seg til disse.

7.5.2 Vedhogst

Statskog påpeker at hogst av brensel til hytter og gammer i henhold til forvaltningsplan ikke bør være søknadspliktig, slik at bare hogst av brensel til faste bålplasser i nasjonalparken er søknadspliktig.

Fylkesmannen i Troms mener at all hogst bør vurderes konkret av forvaltningsmyndigheten, og at slik tillatelse kan gis for flere år.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens merknader.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.6 Dyrelivet

7.6.1 Rovvilt.

Talma sameby opplyser at lokal kunnskap om fauna forteller at det er yngling av jerv, bjørn og gaupe innenfor det foreslåtte verneområdet. Det foregår lisensjakt på disse rovdyrene i tillegg til uttak av skadedyr, på begge sider av riksgrensen.

7.6.2 Jakt og fiske

En grunneier mener det bør vurderes å forby jakt i den vestlige delen av den foreslåtte nasjonalparken.

Norges Jeger- og Fiskerforbund mener det kan være relevant å innlemme en mulighet for forvaltningsmyndigheten til å gi tillatelse til et planmessig målrettet vilt- eller fiskestell.

Villmarkstur påpeker at jakt- og fisketidene må opprettholdes slik de er i dag.

Fylkesmannen i Troms påpeker at det i utgangspunktet skal være tillatt med jakt og fiske i nasjonalparker. Dette er også en viktig forutsetning for å kunne utnytte nasjonalparken til naturbasert reiseliv.

For vilt- og fiskestell, vil det ikke være nødvendig med tillatelse til dette i forskriften. Vilt- eller fiskestell vil være tillatt etter bestemmelser i særlovgivning som gjelder vilt og fisk.

Direktoratet for naturforvaltning viser til Fylkesmannens merknader og tilføyer at annet lovverk også gjelder i verneområdene såfremt det ikke er lagt spesielle føringer i verneforskriften.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.7 Ferdsel

7.7.1 Ferdsel generelt

Friluftslivets fellesorganisasjon mener det er svært viktig at reguleringen av ferdsel ikke legger unødvendige og ikke-begrunnede restriksjoner på det enkle og naturvennlige friluftslivet. Bl.a. er det viktig at vernebestemmelsene ikke fører til unødvendige restriksjoner for mindre arrangementer i undervisningssammenheng.

En grunneier stiller spørsmål om det bør vurderes om ferdselen kan reguleres i enkelte områder og på tidspunkt i forhold til kalvingsområder for rein.

Fylkesmannen i Troms påpeker at området fortsatt skal kunne brukes til tradisjonelt friluftsliv og mindre arrangementer i undervisningssammenheng så lenge naturmiljøet ikke skades og forringer verneverdiene. Når det gjelder å regulere ferdselen i enkelte områder og tidspunkt i forhold til kalvingsområder for rein, mener Fylkesmannen at dette bør tas opp gjennom arbeidet med forvaltningsplan.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at verneforskriften ikke regulerer den uorganiserte ferdselen utover en henstilling om at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til bl.a. dyrelivet. Det naturvennlige friluftslivet er basert på den frie ferdselsretten, og utgjør en viktig del av vår identitet og kulturarv. Vern av områder sikrer arealer for utøvelse av friluftsliv, og det er i forskriften slått fast at allmennheten skal ha tilgang til naturopplevelser gjennom naturvennlig og enkelt friluftsliv. Regulering av ferdsel betyr ikke at all ferdsel og friluftsliv er

skadelig, men stiller krav til bevisst styring og tilrettelegging med skjerming av sårbare områder i eventuelt bestemte perioder på året. Direktoratet viser til at hjemmelen til å regulere ferdsel ved forskrift kun skal benyttes i helt spesielle tilfeller der verneverdiene i et gitt område ellers ville ha vært truet. Før en slik forskrift kan vedtas, skal den på høring til berørte instanser. Direktoratet viser til at muligheter for regulering av ferdsel er hjemlet i naturmangfoldloven § 34 jf. § 35.

Direktoratet er enig i at en så langt det er mulig skal søke å styre ferdselen for å unngå konflikter mellom ulike brukere av verneområdet, herunder ta hensyn til områder og perioder som er viktige for reindriften. Det understrekes imidlertid at reindriften alene ikke kan anvendes som grunnlag for en eventuell regulering av ferdsel i medhold av naturmangfoldloven § 34 jf. § 35, og at det er konsekvensene for verneverdiene som er det avgjørende ved vurderingen av om naturmangfoldloven kan anvendes som rettslig grunnlag for slik regulering. Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens øvrige synspunkter.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.7.2 Organisert ferdsel

Friluftslivets fellesorganisasjon forutsetter at "til fots" også gjelder på ski og andre former for miljøvennlig ferdsel.

Statskog stiller spørsmål om forskriften skal forstås slik at bruk av hest og sykling ikke kan tillates før forvaltningsplanen foreligger.

Fylkesmannen i Troms påpeker at ferdsel til fots også gjelder ferdsel på ski. Når det gjelder organisert bruk av hest tas dette opp i arbeidet med forvaltningsplanen. Før forvaltningsplanen foreligger må det søkes om dispensasjon til organiserte turer med hest eller sykkel.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens merknader men peker i tillegg på at frivillige organisasjoner og andre aktører i større omfang utvikler organiserte tilbud der naturopplevelse og friluftsliv er sentralt, f.eks. organiserte fotturer, tematurer, organiserte rideturer og klatring. Slike aktiviteter kan medføre stor opphoping av mennesker på samme tid. Det kan igjen føre til markslitasje og forstyrrelse av dyreliv. Det kan derfor være større sjanse for at organisert ferdsel medfører konflikter i forhold til naturmiljøet enn annen ferdsel. Utgangspunktet er at turer til fots skal være tillatt, så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. I de fleste nasjonalparker er det ikke skilt mellom ulike brukergrupper, men lagt til grunn at organisert turvirksomhet til fots er tillatt så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det er ikke ønskelig å legge større restriksjoner på organisert ferdsel og ferdselsformer enn det som er påkrevd ut fra verneformålet. Ved krav om søknad etableres det imidlertid en dialog mellom utøveren og forvaltningsmyndigheten. Dialog mellom forvaltningsmyndigheten og de ulike aktørene som bruker nasjonalparken kan være avgjørende for vurderingen av hvorvidt den organiserte ferdselen er problematisk i forhold til naturmiljøet.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.8 *Motorferdsel*

Statskog ser positivt på strengere restriksjoner for motorferdsel i området og at barmarkskjøring i utgangspunktet bør begrenses til et minimum. De stiller samtidig spørsmål ved om punktet i forskriften som omhandler at det kan gis tillatelse til transport av båt og utstyr i forbindelse med fiske på Geavdnjajávri, bør ha en tydeligere ordlyd. Det kan være tvil om bestemmelsen kun gjelder transport av utstyr til båt eller om den også gjelder transport av utstyr til isfiske.

Friluftslivets fellesorganisasjon mener det er viktig å redusere eller begrense motorferdsel i utmark til et minimum. Verneforskriften må kun åpne for det som er ytterst nødvendig, og det må gjennomføres en streng forvaltningspraksis.

Talma sameby, Troms Reindriftssamers Fylkeslag og Gielas reinbeitedistrikt reagerer sterkt på at det må søkes om dispensasjon for utøvelse av de samiske rettighetene som bruk av motorkjøretøy, inkludert bruk av helikopter under 300 m fra bakken. Videre påpeker de at behovet for motorferdsel også behandles i driftsplan som godkjennes av kommune og fylkeskommune, og at det gjennom en slik prosess blir godt vurdert og begrunnet.

Villmarkstur mener det må åpnes for å gi begrenset dispensasjon til næringsaktører for transport av kunder vinterstid med snøskuter etter bestemte traseer til Geavdnjajávri.

Bardu kommune mener gjeldende dispensasjonspraksis for snøskuter til Geavdnjajávri må kunne fortsette.

En grunneier påpeker at det er viktig at dispensasjonsbestemmelsene blir praktisert strengt, og at punktet om det kan gis tillatelse til øvelseskjøring bør utgå fordi det er rikelig med områder utenfor parken til øvelseskjøring.

Statkraft mener det må gis dispensasjon fra forbudet mot motorisert ferdsel for drift og vedlikehold av eksisterende hydrologiske målepunkt (snømålepunkt).

Forsvaret ber om at vernebestemmelsene utformes slik at Forsvaret kan videreføre sin lette øvingsvirksomhet i området. Militær lavtflyging må unntas fra minimumsgrensen på 300m etter samme prinsipp som i Svartisen nasjonalpark hvor Forsvarets nødvendige lavtflygning er unntatt. Fylkesmannen i Troms må dokumentere hvorfor Forsvarets lavtflygning må opphøre i området.

Fylkesmannen i Troms vurderer det også slik at motorferdsel skal reduseres til et minimum i nasjonalparker. Det kan gis tillatelse til bruk av helikopter i forbindelse med reindrift, jf. 6.3.g. for flere år. Fylkesmannen mener at barmarkskjøring er nødvendig for dagens reindrift, og er innstilt på å finne løsninger som tilfredsstiller de behov reindriften har for å kunne drive rasjonelt. De har god erfaring med tilsvarende regelverk som praktiseres i en annen, eksisterende nasjonalpark i fylket. Det gis dispensasjon for barmarkskjøring som er tilpasset reindriftenes behov og dispensasjon for flere år. Fylkesmannen mener at det er rom for å finne akseptable løsninger for reindriften innenfor rammen av denne bestemmelsen, og at dialog mellom vernemyndigheter og reindrift vil medvirke til at barmarkskjøring og tilhørende skader på vegetasjonen reduseres til et minimum.

Når det gjelder motorferdsel i forbindelse med turisme, mener Fylkesmannen at det ikke er aktuelt å gi dispensasjon til dette i en nasjonalpark. Turisme skal kunne utvikles innenfor verneområder, men uten at det fører til økt bruk av motorferdsel.

I forskriften åpnes det for at det kan gis dispensasjon til bruk av snøskuter på vinterføre for nødvendig transport av båt og utstyr i forbindelse med fiske på Geavdnjajávri. Transporten skal skje etter bestemte traseer i henhold til forvaltningsplanen, og innenfor rammer som tar hensyn til verneverdier og andre brukerinteresser. Dispensasjonene skal gis innenfor motorferdselslovens regelverk. Det er tilført ”*innenfor regelverket til motorferdselsloven*” i forskriften for at det skal være klart at forskriften ikke åpner for ferdsel som ikke er tiltatt etter motorferdselsloven.

Fylkesmannen er enig i at øvelseskjøring i prinsippet bør foregå utenfor verneområdet. I noen tilfeller er det nødvendig å øve inne i verneområder for å bli kjent der og ha beredskap i forbindelse med ulykker. Det bør være en streng praksis i forvaltningen av dette punktet. For bruk av snøskuter i forbindelse med øvelser i redningstjeneste skal forvaltningsmyndigheten

følge retningslinjer i brev fra Direktoratet for naturforvaltning av 01.03.99 som gjelder hjelpekorpsenes bruk av snøskuter i verneområder.

Det er ingen vannkraftverk innenfor foreslått vernegrense. Det er syv hydrologiske målepunkter innenfor alternativ II, og målinger foretas manuelt en til to ganger i året. Siden målestasjonene allerede befinner seg innenfor foreslått vernegrense, må det åpnes for at de kan drives videre herunder vedlikeholdes. Det er derfor åpnet for at det kan gis dispensasjon til bruk av snøskuter eller helikopter i forbindelse med drift og vedlikehold av hydrauliske målepunkter.

Det er gjort konsekvensutredning for Forsvaret i forbindelse med planarbeidet med nasjonalparken. I følge denne konsekvensutredningen berøres ikke Forsvarets lavtflygningsområder av dette verneforslaget og det beskrives at det ikke er aktuelt å øve med jagerfly over området. Fylkesmannen finner derfor ingen grunn til at lavtflygning i Forsvaret skal unntas i fredningsbestemmelsene.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det er et nasjonalt mål at den motoriserte ferdselen i utmarka skal holdes på et minimum. I nasjonalparker vil forskriften normalt ha strengere bestemmelser om motorferdsel enn bestemmelsene i motorferdselloven som gjelder utenfor verneområdet. Eventuelle lokale tilpasninger av forskriften for en nasjonalpark og alle søknader om dispensasjon skal vurderes i et langsiktig perspektiv hvor så vel samlet belastning, som mulige konsekvenser av den enkelte dispensasjon skal vurderes. Dette innebærer at det skal foretas en interesseavveining hvor nytte eller behov for transport blir vurdert opp mot mulige skadevirkninger på verneformålet. I utgangspunktet er all motorferdsel forbudt i nasjonalparker. Likevel kan forvaltningsmyndigheten i de fleste nasjonalparker gi tillatelse til motorisert transport i nærmere bestemte tilfeller for hvert enkelt område. Direktoratet støtter Fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet viser til sin omtale av forholdet til Talma sambys motorferdsel i området under pkt.7.4.6.

Departementet viser videre til en samarbeidsgruppe mellom Miljøvern- og Forsvarsdepartementet der en drøfter forholdet mellom verneområder og forswarets behov for lavtflyging. Slik lavtflyging er en viktig samfunnsfunksjon og skjer generelt sett i relativt lite omfang. Avveiningen mellom vernehensyn og forswarets behov for lavtflyging gjør en på bakgrunn av faglige råd fra Norsk institutt for naturforskning (NINA). Ut i fra konklusjonene så langt, tilrår Miljøverndepartementet at forswarets behov for lavtflyging er tillatt der verneformålet ikke er knyttet til arter som er spesielt sårbare i forhold til lavtflyging. Det finnes flere truede dyrearter i området bl.a. fjellrev (kritisk truet CR), jf fotnote under pkt. 1.2 i foredraget og § 2 Formål i forskriften, som er en av artene som etter utvalgets oppfatning kan utløse tidsavgrenset lavtflygingsforbud. Under henvisning til samarbeidsgruppens foreløpige konklusjoner vil Miljøverndepartementet foreslå at vernereglene ikke skal være til hinder for Forsvarets nødvendige lavtflyvning i perioden fom 15. juli tom 30. april, jf forskriften pkt. 6.2 e).

Det er innført en egen dispensasjonshjemmel som åpner for muligheten å få adgang til bruk av nødvendig motorferdsel på barmark i forbindelse med oppsetting av gjerder for husdyr, jf forskriften pkt. 6.3.h).

Miljøverndepartementet slutter seg forøvrig Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.9 Forurensning

En grunneier mener det bør legges ned forbud mot bruk av motordrevne isbor.

Fylkesmannen i Troms foreslår at dette tas opp i arbeidet med forvaltningsplanen.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens tilråding.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.10 Basestasjon til digitalt nødnett

Justis- og politidepartementet opplyser at det pågår utbygging av et digitalt nødnett i Norge som innebærer etablering av en rekke basestasjoner. Justis- og politimyndighetene har bedt om at det tas inn et punkt om ”oppsetting av basestasjon til det digitale nødnettet” i forskriften § 3 kapittel 1.2 eller 1.3.

Miljøverndepartementet mener at etablering av en basestasjon til digitalt nødnett er en type tiltak som vil kunne ha negativ innvirkning på nasjonalparken som et stort naturområde med et særegent landskap. En basestasjon har en mast som er opp til 50 meter høy, og den må ha tilgang til kraft gjennom jord- eller luftledning. Transport i forbindelse med installasjon skjer ved hjelp av helikopter, og det er i hovedsak ikke behov for å bygge veg til stasjonene. Vinterstid kan det være behov for å bruke snøscooter i forbindelse med tilsyn. Videre peker departementet på at det ikke foreligger konkrete planer for utbygging av det digitale nødnettet innenfor den foreslåtte nasjonalparken. Departementet mener på denne bakgrunn at eventuelle framtidige ønsker om oppsetting av basestasjon til det digitale nødnettet innenfor Rohkunborri nasjonalpark bør behandles etter forskriften § 4 Generelle dispensasjonsbestemmelser.

Miljøverndepartementet

t i l r å r

Forskrift for Rohkunborri nasjonalpark fastsettes i samsvar med vedlagte forslag
(vedlegg 1)